Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0001-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0002-9

De bona Fortuna: et vnde pro ficiſcatur ea. Libri duo.

Primus.

Sit ne quiddaz in rerū natura Fortuna: dea videlicet an creatura⸗ quo pacto: illius ex octo diuiſiōibus: venetur definitio⸗ a quibus ſecernatur⸗ ac quomodo aduerſus fortunā obiecta: diſſoluantur: errorq; ydolatrie diſijciatur.

Secundus.

Quomodo a ſupernis cauſis deo⸗ Spiritu⸗ celoq;⸗ mortales iuuentur: inclinēturve. quo fortunatis ſelectis: ad finē: medijs: his ad fauſte aſſequendū (etiam) pter intentū vtātur: fortunēturq;. Ac per hoc recte ne⸗ dici poſſit: hominē a celo bene vel natū et fortūatū: Ab angelis bene cuſtoditum. A deo optimo: bene gubernatum.

Ad Lectorē Con. Wuimpine de fagis.

Fortune duplices caſus: [redacted] faſtigia ſortis
Que lance ancipiti queq; ſub axe regunt
Neſcia mens hominū fati: ſortiſq; future
Suſpicit: ardenti noſcere corde volens
Sit ne dei miſſum: ſors: celo munus ab alto
Celeſtiſue magis met veneranda dea
Nos ergo edidimus (terſa breuitate) libellos
Vt pateat quid ſit⸗ quid vel in orbe gerat.

Cōradus Uuimpina de Buchen
Achademicis ſuis Francophordianis.

Non diu preterijt temporis: iucūdiſſimi cōmilitones: dū
editis tribus de prouidentia libris: polliceremur et alios
nos quoqꝫ de predeſtinatiōe: de Fato: de fortūa: prope diē
endituros. Ut ergo opere exequeremur: quod verbo pollice
bamur. Edidimus aliquos: vtinā limatiores. Reſtabatqꝫ
vnicus: de bona fortuna: et vnde proficiſcatur illa: quez et
in preſenciaruz exhibenius: confiſi vbi hūc legeritis: fiat:
vti nequaqꝫ fortunā hāc deinceps (pro ethnicorū erramē
tis) deam cecā: aut ſub caua venerei montis ſpelea rotas
girantem: credatis. Uerū cognoſcatis: ꝙ vbi: patri lumi
nū (a quo oīe datū optimū: ⁊ donū perfectū) Compoſitū
ius: phaſqꝫ animi: ſanctoſqꝫ mētis receſſus dedicaueritis
fore. vt a celeſtiū figuratiōe corporuz: bene nati: Ab angeli
cis ſpiritibus: melius cuſtoditi. a ſoloqꝫ optimo deo: opti
me gubernati: fortunatiqꝫ extiteritis. Proīde hoc moniti
opello: ne diuertamini ceterū in vanitates ⁊ inſanias fal
ſas. Sed vt ſit mens ſana in corpore ſano: a ſolo optimo
maximo eff agitetis.

In libros de bona Fortuna

Prologium.

p Oſteaq̃ꝫ tribus opellis noſtris: de prouidentia: de Fato: de predeſtinatione ꝑtitulatis. Animi rationē eoꝝ (deo auſpice) ſuſtulimus. qui anxie diſquirebant: quo nā pacto: cū diuīa illa prouidētia: tāta toto terrarū orbe adhuc deſeuiret malitia. Et cū fato ſiue fatali diſpoſitiōe: rerū actionū: euētuūq̧ ꝯſiſtere poſſit cōtingētia. hincq̧ tertio loco: cū certiſſima ꝑſciētia. Arbitraria vl' ad hic bēnā: vel gloriā: meriti aut demeriti exigētia. cum tamē om̄ipotēs prouiſor: nō videat̄ per impotētiaꝫ a malitia poſſe ſuperari: nec ille ipſe om̄iſciēs: delicta poſſit ignorare. neq̧ (cū beneuolētiſſimus ſit) credat̄ per inuidētiā: irritū q̇ddā: mūdo īſpargere: aut vitia velle tollerare. Ac (vt ad ſubſidarias deſcēdamus cauſas) fata etiā (q̇bus ſubceleſtiū admīſtratio: potiſſimū credita fertur) ius ſuuꝫ ſtrēnue peragant. nulla nec miſericordia inflexa: nec grā. ſed oīa rigide voluētia: curſum teneant ſuū inexorabileꝫ. Predeſtinatōq̧ adeo: īfallibilis certa īmutabiliſq̧ extet: vt predeſtinatorū vel nūero: vel nomini: nec adijci q̇cpiaꝫ poſſit: aut adimi. Cū inq̄ꝫ hec ipſa pro viribus (q̄ꝫtū ī ſub limiſſimis illis hūana ꝯfieri poteſt imbecillitate) digeſſerim⁹. Arbitraremurq̧: neminē poſthac anxius debito diſq̄rere oportere (tot imprimis in his explicādis difficultatibus acceſſitis authorib⁹) quo nā pacto: nec tollat e mūdo prouidētia malitiā: nec inuehat fatū neceſſitatē: nec adimat euentuū cōtingentiā: Predeſtinatioq̧ cōpatiat̄ merendi libertateꝫ: preſciētiaq̧ demeriti nec vrgeat ad facinora: Cōfidebam⁹ fore: vti quicq̇d in ꝓuiſis: fatatis predeſtinatiſq̧: vel preſcitis: vel reb⁹ vel actiōibus vl' euētib⁹ ſub optimo prouiſore: predeſtinatoreq̧ ſagaciſſimo obtigiſſet. ob quod: in anceps raperētur mortales: quo minus credāt certa mūdū ratiōe gubernari. Id om̄e: nauata opera nr̄a: diſiectuꝫ: exploſūq̧: et patulas his noſtris opellis ductuꝫ ſub auras: quo ſic om̄i ambiguitatis nodo erga fatū prouidentiā ꝑdeſtinationēq̧ explicato: nulla poſteris

hallucinãdi farrago eſſet relicta. Verũ aliter ac putabã⁊
obtigit. Nam preter recenſitos precedẽter taxatoſqꝫ a no
bis hallucinatores: qui erga diuinã prouidentiã fatũqꝫ ⁊
predeſtinationẽ (magis curioſa tñ q̃ꝫ neceſſaria ſcrutãdo)
in regionẽ veritati longe abſimilẽ: caligantiũqꝫ ſiluã erro
rũ abierunt. Noua quedã querimonia exiliit. eorũ videli⸗
cet: qui apprime cauſant̃. Non dũ explicatũ: quo nam pa
cto: ſimul cũ fato prouidentiaqꝫ et predeſtinatiõe: fortũa
conſiſtere poſſit. a qua extra cõtrauerſiã: effectus plurimi:
et varij: ⁊ nullis legibus nec ratiõe moderati temere p̃ter
Pallades grecus. ius faſqꝫ prodeant. dicente poeta. Non rationẽ: nõ legez
nouit fortuna: hominibus aũt imperat: proprijs ſine ratiõe
fluctibus tracta. Magis iniuſtis fauẽs: odit aũt iuſtos: ve
lut oſtendens temerariã potentiã. Vitio igitur mihi recti
ſſime dari: qui deſumpta diſcernẽdi prouĩtia: qualiter res
ſub fato prouidentiaqꝫ curſus retineant ſuos: non etiam
quo nam pacto: ſub eiſdem predeſtinatiõe videlicet preſci
entie ⁊ prouidentie certitudine: ſimul fortuita cõſtẽt: hoc
loco texuerim: atqꝫ ediſſeruerim. Id quod ⁊ iure ſuo expo
Areſ. 3. meta. et. 1. phiſicoꝝ ſtulare ſe debere iactãt. Pro eo ꝙ vtiqꝫ Areſtotelica ſñia.
Scire deſtruãt qui ita (hoc eſt confuſe et perfunctorie) di
cant. Nõ eñ obtingit ſcire (adijtiẽs) donec ad indiuidua:
ideſt indiuiſa: et prima principia elemẽtaqꝫ et cauſas per
ueniatur: quibus (vt idem ſubicit) principatoruz ſiue effe
ctuũ plena tandẽ cognitio conſtat. At neduz inter cauſas
numeratur fortũa: verũ in omnibus euẽtibus: operibuſqꝫ.
quãtũuis: induſtrie ingenueqꝫ aggreſſis: niſi aſſit fortũa:
nihil eſt quod vbiuis locorũ: boni: preſtabilis: aut dilauda
ti expectetur. Preſtabilior ſcilicet fatali diſpoſitiõe: et pro
Epicuri. Kiri odoxa. uidentia longe ſuperior. Epicuro precipiente: tolle fatalẽ
neceſſitatez: quia ſi fortuna volet: fies ex rethore conſul: ſi
volet hec eadem: fies de conſule rethor. Et latius. Venti⸗
Iuue. ſa. 7. dius q̃d eñ? quid Tullius? an ne aliud q̃ꝫ ſidus: et occul⸗
ti miranda potentia fati. Seruis regna dabunt: captiuis

Et vnde proficiſcatur ea.

Fata triūphos: felix ille tamē coruoq; rarior albo. Et lepi-
de ſubiciente etiā hiſtorico. Fortuna in omī re dominatur: Saluſtius.
que res cunctas ex libidine magis q̄ꝫ vero celebrat obſcu-
ratq;. Adeo vt ea propter aſthaniū ſuū Eneas admoneret
virtutibus fortuneq; ex equo ſtuderet. perīde nō ſatis ad
huc compertū haberet: virtus ne an fortūa magis in vita
virū efficatieq; haberet. Marone id comiter: terſeq; cōci 12. Eneidum
nente. Diſce puer virtutē ex me verūq; laborē: fortunā ex
alijs. Te hec mea dextra bello: defenſum dabit: et magna
inter premia ponet. Aſtruente idipſū Seneca: duz ait ha Seneca in
bere regnuz fortune et caſus eſt: virtutis dare. His alijſq; Tantalo.
iaculis (quoꝝ nō eſt latior narrādi hic locus) cū inceſſerer
Areſtotele etiā priſcos philozophos profuſioris negligen Areſ. 2. phiſi.
tie accuſante. qꝫ cū omīa: ſe digeſſiſſe videri velint ⁊ tacrēt:
nulla tamē ex parte fortune meminiſſent. Tāetſi ſatis ex
perimēto deprehenderim: in precedenter diſſoluēdis tribꝰ
difficultatibus: me magis ſub onere corruiſſe q̄ꝫ qđ molie
bar de fato prouidentia et predeſtinatiōe aſſecutū. Tamē
ne imperfectū herere opellū iſtud (quātillū ſit) calūniari
iuſte poſſint: de fortūa quoq; expoſtulatiōi amicorū ſatis
facturus. nōnulla (ſed perfunctorie) ex maiorum inuētis
adijcere ꝯſtitui. Id aūt libellis duobus breuiuſculis: hoc
ordine: vti primo diſquiratur: Sit ne in rerū ordine natu
rane: fortuna. ac iſto cōſtante: eſſentiā habeat ne: definiti-
one explicabil[e]? Atq;: que nā ſit eius ad alias etꝰ generis
cōuētio: et differētia. Hiſq; digeſtis ſecūdo loco: a celo ne?
angelis: deoq; maximo veluti ſupernis tribus cauſis: de-
pēdeat ne? an vel his etiaz iuuetur homo: vti fortunatior
prodeat. an vel ex quibuſlibet alijs effectꝰ fortuitꝰ pēdeat.
vt ex his aut horū aliquo: quiſpiā bene vl' male fortunatꝰ
poſſit nūcupari: ⁊ cetera id genus: q̄ in buccā venerint: ad
monueritq; incidēs farrago libelli: pro virili verſabimus.
Confiſi: vti his confectis: ſatis pro imbecillitate nauatuz
ſit. quo flagitationi eoruz: ſi ex iuſto nō ſatisfecerimus:

Prologium.

ex equo ſaltē reſpondiſſe pro viribus iudicemur. Sed pre
uſqꝫ ex veſtibulo intro concedamus. antehac: dicēda capi
tibus interſtincta. hic breui ſubiciemus.

Caput Primū.

Qd fortuna nihil ſit in rerū ordine et natura: neqꝫ cōſiſte
re poſſit: cum deo: fato: et prouidentia.

Caput Secundum.

Qd econtra reputādo fortuna ſit qddā in rerū ordine: na
turaqꝫ: ꝛ id qdē maioꝝ auctoritate: rōe: experimento.

Caput Tertium.

De inquirenda fortune definitione ex octuplici effectuū
cauſarūqꝫ in vniuerſo totuplici diuiſione.

Caput Quartum.

Octuplicis diuiſionis p̄miſſe mēbris quibuſdā relectis:
aliȷs vero ſelectis: cōcinnatiſqꝫ: definitionē fortūe venat⁹:
illā ꝯſtituit.

Caput Quintū.

Ex cōcinnate definitiōis partibus: cōditionibuſqꝫ requi
ſitis: definitionē fortūe perqrit bona ne extet an deficiēs.

Caput Sextum.

Argutiole quibus a Mathematicis: Philozophis: Heſio
diſtiſqꝫ contendebatur. fortunā nil in rerū ordine extare:
diſſoluuntur.

Libri Primi: Caput Primū.

Qd Fortuna nihil ſit in reruꝫ natura: neqꝫ cōſtare poſſit:
cum Deo: Fato: Prouidentia.

q Vādo igitur Areſtoteles inter qſtiones vere ſci
biles: primā oīm. An ſit res in ordine vł natura
rerū aliaꝝ: cōſiſtens. aut inuēta ne ſit: ſiccine cō
ſiſtere. queſtionē nō tam inquirendā qꝫ ſupponendā ī ana
liticis admonuit. Nos de fortuna ſermonē texturi: ab ea
dem quoqꝫ ordiri inſtituim⁹. ꝛ qm̄: nō deſint hui⁹ fortune
deſtitutores ex mathematicis: genetliaci. ex theologis he
ſiodiſte atqꝫ ex philozophis ſcioli: qui fortunā nihil loci ī

Fortunā nihil eſſe:

rerū natura habere arbitrant̄. nos p̄io loco fatidicoꝝ ra
tiōes:ſed pauciſſi̅as quib⁹ fortunā ſub fato cōſiſtere:aliq̄d
ve loci in reruꝫ ordine tenere:infitiari:abnuereq; moliūt̄.
ponem⁹:⁊ primū talē. Aiūt em̄ fatidici vnā eſſe cauſā vni
Genetliaci
uerſal̄r ordinātē: et ad debitū finē aſſequēdū particl̄ares
fortunaꝫ ne-
vl̄ a natura vl̄ volūtate operātes cās iuuātē et media cui
gant.
q; perfigētē. qđ vbi cōſtiterit: nequeūt certe q̄ ſub hac ipa
vniuerſali gubernatōe:definitis medijs:fines aſſequūtur
ſuos. fortuita eſſe:vel caſualia:qđ vel etiā hic patere:aiūt
genetliaci. ꝙ i de phiſico auditu:Areſtotiles perhibuerit.
Areſ.i.celi.
om̄ibus:de ſub celo exiſtētibus:celeſtia:vitaꝫ eſſe.cūctaq;
per ipſa:vti quandā periodū menſurari. Nequeāt ergo in
rerū ſiccine(hoc eſt cōcinne potenterq; et regulariter)ad-
miniſtrataruꝫ ordine quepiā vel fortuita eſſe:vel confieri:
quo ſic: quicpiā ordinis vel loci videat̄ fortūa in reruꝫ na
tura obtinere. Id qđ hoc mō aſtruere moliunt̄: ꝙ vtiq; in
nullo vel elemētorū vel elemētatorū opere: fortuiti q̄cpiā
cōſpici poſſit aut deprehēdi. cui p̄cipuū quoddā agens di
uinū: efficax et infallibile nō modo non deſit: ſed interſit
atq; potētius preſit:oīa admiſtrās atq; gubernans. At id
quidē de celeſti vi:deq; motore p̄mo extra ambiguitatem
cōfiteri oportere(vti videlicet oīa:illud moderet̄: laxaſq;
donet et ſtrictas pro voto habenas) Alkindus nūcupati-
Alkindus li.
ſſime inſinuat. dū libro de artiū theorica:capite de poſſibi
de theoricis.
li ſcripſit. oīa quecūq; vel fiāt vel ꝯtingāt in elemētorū cō
fractu coactōeq; fieri hec:cauſariq;:a quadā celeſti vi ⁊ ar
monia. Adeo vt hui⁹ mūdi opera: ad celeſtē hāc armoniā
cauſarūq; nexū relata:nulla facillēt mutabilitate:ſed pro
deāt neceſſitat e. fieriq; ea ꝓpter dūtaxat hominū p̄ſtabili
uꝫ ignorantia: vel pauidoꝝ ignauia. ꝙ a celeſtib⁹ eis quie
piā comodi oportuniue ſuppeditari vel experi ſperēt ⁊ de
ſiderēt:aut ab eis infligi extimeſcāt. Cū vtiq; nō niſi con
tigētia(qualia hec minīe extēt)ſpes:timorq; et deſideriū
hūane mentis affectiōes aſpiciāt. Plutarcho etiā q̄ddaꝫ
Plutarch⁹.

in hui⁹ aſſeruationē ſnīe: adijciēte: dū ſcripſit. Quiſq̄s for
tunā ſtatuit: fata cōuellit. cū fatū idipſū pro ſtoicoꝝ exter
ſentētia qđ hoīes regit: qđ cūcta moderet̄: quod leges figit
atq; refigit: etiā in partib; illis: q̄s ſinus abſcōdit. Id qđ
Seneca lati⁹ tragico edicit clamore. Nēo (iquiēs) ꝯfidat

Seneca ī tā talo tra. 2.

nimiū ſecūdis: Nēo deſperet meliora lapſis: Miſcet hec
illis: ꝓhibetq; Clotho ſtare fortunā: Rotat oē fatū. Nēo
tā diuos habuit fauentes: craſtinū vt poſſit ſibi polliceri.
liquet igit̄ tum his genethliacoꝝ rationellis: tū alijs plu
ribus hic miſſiffactis fato admīſtrari oīa: ac per hoc nihil
loci fortunā obtinere in rerū ordine vl̄ natura. Qđ ſecūdo
loco vt ꝑdixi⁹ heſiodiſte theologi: aſtruūt. pro eo ꝙ neq̄at
fortūa illa: ābiguis queq; oberrās paſſib; cū īfallibili iſta
ꝯſtare ꝑſciētia diuina. ꝙ vtiq; oīa que quouis mō vel fiāt
vel futura ſint: iſta lege: modo formaq; certiſſima a diuīa
ſint ꝓuiſa ſcientia. vt nequeāt aliter q̄ ineuitabiliter vt ꝑ

heſiodiſte theologi fortunā perimūt.

ſcita: obtingere. Sophocle: perhibente. Eſt magn⁹ in celo

Sophocles.

Jupiter q̄ īſpicit et īperat. At in eiuſmodi īeuitabilib; ne
q̄t vllū hēe locū fortuna: q̄ ꝯtingētiū dūtaxat cauſa perhi
bet̄. poeta perhibēte. Iniuſto arbitrio tēpora diuidēs. qđ
dignis adimit transfert ad īpios: nec diſcrimē h;: recta q;

Maro.

indicat. Incōſtās: fragilis: perfida lubrica: Nec quos cla
rificat perpetuo fouet. nec quos deſerit perpetuo ꝓmit. At
ſi q̄ſpiā id diſſoluere nix⁹: cauſet̄. ꝙ tāetſi relatiōe ad oīm
ꝑſciū ꝓuiſorē neq̄at q̄cpiā exiſtere caſuale aut fortuitū. in
rerū tn̄ ordine: locū fortūa nō negligit: dū hūanc relatiōe
ignorātie mlta adhuc fortuitu īdies obueniāt: poeta inq̄

Maro.

ente. vn̄ min⁹ reris refert fortūa ſalutē. Cū tn̄ vniuerſalis
ꝓuidētie ordinē: nihil elabi queat: quo ſic fortuitū ꝓceat.
tn̄ particularē arctiorēq; mūdani nex⁹: cauſarū ſeriē mul
ta īdies elabūt̄ ac ī fortuitos cedūt euēt⁹. Si iq̄ (hec cau
ſando) nitat̄ ratiōib; quiſpiā ſe explicare. q̄bus ꝯtēdit̄ for
tunā in rebus non poſſe conſiſtere: huic turba obganniet
philozophoꝝ crimē arbitrātes maioribus hoſtijs piandū:

Alberti magni ſententia.

Et natura multoꝝ philozophoꝝ

Nō habere effectus quoſpiā fortuitū aut caſuale eſſe: niſi
ad hūc vel illū relatos: pro eo ꝙ hoc modo rebus cūctis in
ſūmo omniū opifice neceſſitatē obtinētibus. cōtingētiāqꝫ
penitus penes ꝑſciū omniū: diſperdentibus. altera vni
nerſi: nō quidē poſtrema pars (ꝯtingēs videlicet) e mūdo
tolleretur. Caſſarentqꝫ hinc: vel poti⁹ ſuperuacanea eſſēt
precepta: cōſilia: hortamēta: actioneſqꝫ humane: ac natu
re monſtra. Tum ꝙ vtiqꝫ hoc modo oīa ob aliquod fierēt:
eſſentqꝫ ad finē determinatū aſſequendum: ab vniuerſali
agente: infallibiliter deſtinata: ac per hoc nequiret ꝗcpiā:
ſimplr̄ fieri fruſtra. Sed ad nos dūtaxat: qui finē nō aſſeꝗ
mur: quē nōnūqꝫ intendimus: ꝗtūuis etiā hec nr̄a actio
ab vniuerſali agente ſit ad finez deſtinata. Tum etiam: ꝙ
hoc modo oporteret ꝑmū gubernatorez: ſingulas has na
ture intendere actiones: ad quas nature actio deſtinatur.
Deſtinatur aūt nōnunqꝫ etiam ad monſtra actio: que tū
ſūt nature peccata. Sicqꝫ peruerſa eēt gubernatoris mū
di operatio. eidem videlicet ordini aduerſa: quē toti preſti
tuit nature: vti ad ſibi debitam preſtitutamqꝫ cōnaturalē
formā terminaretur. Que cum nō parū incongruāt. aiūt:
hinc conſequi: vti nihil ſit quod predicta eoruz ſolutio: ca
ſſet aduerſus fortunaz obiecta. Itaqꝫ: exploſa: precedenti
bus rationibus fortuna: neqꝫ his apologis: euincere pote
rit: quo ordinē locūue obtineat in rerū natura. Quod inſu
per tertio loco philozophos quoſdam: ſed ſciolos Auicēna
contendere: narrat. Tum primo hinc: ꝙ vtiqꝫ om̄is vl̄ na
ture vel arbitrij actio: eſt fini alicui deſtinata. que aūt eiuſ
modi determīatū videlicz finē ꝑſtitutū habēs: nequit vel
caſualis vel fortuita iuſto: cenſeri. Tum ſecūdo ꝙ impoſſi
bile extet finē in nō finē: vel alteriuſmodi ꝯditōis finē: ob
noſtram dumtaxat opinationē vel inſtitutionē cōmutari:
quod confieri neceſſe eſt vbi effectū quēpiaz: efficere moli
remur fortuitum quantūuis ille: alioquin a determinata
cauſa: et ob preſtitutum quoqꝫ finē agēte proficiſceretur.

Scioli ꝗdaz narratione Auicenne.

Ponẽtibus eqnidẽ nobis(verbi cauſa)quendã ſubire foꝝ
vti illic amicuꝫ offendat:hũc ſi tũ ibi offẽderit:nõ erit illõ
caſuale:veꝝ magis a nobis predeſtinatũ pſcitũqꝫ. ꝙ ſi vo
neqꝫ hũc inire forũ cõſtituerimus:vti offendat amicũ:īue
niat tamẽ eundẽ. Neqꝫ adhuc id fortuitũ erit:cũ nõ minꝰ
hĩc determīatũ aſſecuta ſit ſua in foruꝫ ꝓfectio. finẽ:tãetſi
illũ. nos illi nõ preſtituerimꝰ. ac cũ vnꝰ finis idẽqꝫ(amici
hec inuẽtio)euẽtus fuerit:nõ poterit certe:prio fortuitus
ſecũdo vero alteriuſmodi:vł econtra: ob noſtrã opinatõĩs
et preſtitutiõis diuerſificationẽ. hic vnus idẽqꝫ amici ob
uẽtꝰ:recte effectus cẽſeri. Nihil ḡ loci aut ordinis hac nr̃a
cõmentatiõe ſibi adhuc vẽdicabit in rerũ genere:fortuna
Quod et poſtremũ alij quidã cõmuni et triuiali ratõe cuī
Alij ex plato nica ſẽtẽtia. cere moliũtur. Tũ ꝙ nihil ſub ſole ortũ extet:cuiꝰ(plato-
nicorũ authoritate)legittima nõ ꝓceſſerit cauſa:ḡre nl̃la
erit euẽtuũ fortũa. Tũ rurſũ:ꝙ quicq̇d vere eſt:neceſſario
vel cauſatũ:vel cauſa ẽ. qḋ vero cauſatũ:id vel a natura vł
ab arbitrio proficiſcit̃: cauſis duabus:reb) cunctis in orbe
ꝓducẽdis a deo deſtinatis:ac per hoc minĩe fortuitis. Tũ
et tertio ꝙ ſi q̇cpiã per accidẽs: cauſatũ eſt:id tamẽ cuꝫ ad
per ſe cauſã(vti oĩe accidẽs ad ſubſtantiã)reducat̃. neqꝫ
id quidẽ fortuitũ eſſe poterit: In ordinẽ autẽ cauſarũ: for
tunã ordinare:quaternarius nũerꝰ earũ ꝓhibet et reſiſtit
q̃ per ſe cauſe noĩantur. At cũ que per accidẽs cauſe nũcu
pant̃ ad priores:per ſeqꝫ cauſas reducant̃. neqꝫ he quideꝫ
renitẽte earũ reductiõe fortuite eſſe poterũt. quo circa:ab
vtroqꝫ et per ſe et per accidẽs: et cauſarũ et cauſatoꝝ ordi
ne excluſa fortuna:nihil loci vſqꝫ inueniat in rerũ natura
Policraticꝰ. Id quod Ethicus breuiuſculis: ſed nõ incõditis expreſſit
verbis:dũ inter reliqua ait. Noli fortunaꝫ(que nõ eſt)di
Homerus. cere cecã. Homeruſqꝫ ob id ipſũ:in illo ſuo celeberrĩe per-
fectõis opere dedignatus eſt noſſe fortunã:adeo quidẽ vt
ne in vlla tanti carminis:operis ue ſui: parte: vnqꝫ fortu
nã nomĩarit. Malens ſoli deo(quẽ moypan:nũcupat)vnĩ

nerſa regenda cōmittere: q̄ꝫ vt aliquid fortune aſcriberet
temeritati. quā vtiqꝫ (vt quidā inquit) ſic cōſtat minime
eſſe deā: ſicuti certū eſt dici et pingi cecā. Fruſtra ea ꝓpter — Policratic⁹.
(adijciēs ille ipſe) cecitas eius arguitur q̄ in rerū natura
inueniri nō pōt. Sed quādo he argutiole ab philozophis
emūctioribus: eliduntur prorſū: et diſſoluūtur. Nos his ad
calcē vſqꝫ relictis: iā de fortūe natura et definitiōe interī
maiorū ſenſa recenſebimus: vt his perſpectis facilius cō
tra pugnātium tela excutiamus.

Caput Secundum.

Q d ecōtra reputādo: fortuna ſit quiddā in rerū natura: et
id ex maiorū auctoritate: ratione: experimēto.

Erū quādo aduerſū p̄dictas contra fortunā ob
v iectas argutiolas: quibus explodere fodicareqꝫ
et toto rerū ordine abigere nitūtur fortunā: ex
perimētū ratioqꝫ et auctoritas: pugnāt: et palā euincunt.
nihil eſt q̄ his tantopere moueamur quin ea in mediū ꝓ
fortune partibus: proferamus. Experimēto equidē p̄mū
deprehendimus vniuerſū hūc quē habitamus mūdū non
niſi iocātis fortune ludū eſſe: quid em̄ aliud eſſe arbitrere:
qd nouū quēpiā: et nōnūqꝫ ignotū: ampliſſimo nūc īduit
potentatu: et in regni faſtigiū erigit: nūc aliū purpuratū
anteaqꝫ natū: de regni culmīe in cathenas hoſtiles preci
pitat: et carceri addictū: in miſeriā rapit extremā. vti de
his que modo mediolani: modo item neapoli īſtitutis: vi
ciſſimqꝫ dubio marte d̄ſtitutis: exemplificare liceret (aut
quod frequēti⁹ fit) nō modo in tyrānorū: ſed principū cor
pora etiā infimorū hominū gladios: vel proditorias ſtrin
git artes: niſi ea que paſſibus ambiguis fortuna volubilis
errat: Ipſa de ſe met cōcinēte iactanteqꝫ hec noſtra vis ē: — Boetij vba d con. l. ij.
hūc cōtinuū ludū ludimus: Rotā volubili orbe verſam⁹.
Infima ſūmis: ſūma infimis mutare gaudemus. Aſcēde
ſi placet ſed ea lege: ne vti quum ludicri mei ratio poſcet.

deſcendere iniuriā putes: an tu mores ignorabas meos ⁊
cetera id genus. que pulcherriꝰ auctor: haud abſqꝫ ſuo ma
lo: expertus: et fortunā eſſe: et ſe in eius gymnaſiū: ludiqꝫ
paleſtraꝫ raptum: in ſequētibus carminibus et queritᷓ et
Boe. li. i. pſo. me. primo. confitetur: dum inquit. Dū leuibus male fida bonis fortu
na faueret: pene caput triſtis merſerat hora meū. Nūc qꝛ
fallacē mutauit nubila vultū. protrahit īgratas impia vi
ta moras. Quid me felicē totiens iactaſtis amici: Qui ce
cidit ſtabili nō erat ille loco. Quibus quid apertius dice
ret inſignis philozophus: q̄ꝫ fortune gubernaculis libidi
niqꝫ oīa: parere. Fortunā ne ergo: que (ſatirico perhibēte)
Iuuena. ſa. 3 ex humili magna ad faſtigia rerū extollit: quotiēs voluit
iocari: a rerū ordine explodi: aut abigi ꝯcedemꝰ. Nequaq̄ꝫ
certe: et eo minus: ꝙ hanc fortunā omniuꝫ rerū exordia:
primaqꝫ fundamēta ſtabiliuiſſe philozophantes priſci cō
empedocles. mentantᷓ: ⁊ narrant. Et primū quidē Empedocles: qui ele
mentorū hunc in orbe ordinē ſitumqꝫ nullius: niſi fortūe
caſuſqꝫ inſtituto: prodijſſe aſſeuerat. Perhibens q̄m obſta
culū nō offenderit in ſuo procurſu aer: in mūdi exordio ꝓ
ſui ergo leuitate: ſurſum ductus illic ſibi ſedeꝫ fortuitā de
legit. quādo aūt ſuperioris obſtaculi impulſu: vel repercu
ciatur: vel ne ſurſū conſcendat: propulſetur. fiat iteruꝫ for
tuitu vti circa terrā agitatus: ventos cieat et turbines: in
greſſuſqꝫ cauernas penitioraqꝫ terre loca: dū exundat ter
rā rūpit: mugitūqꝫ et vaſti ſoli motū edat et pandā nōnū
q̄ꝫ voraginē. Id qđ pari ratōe de alijs quoqꝫ orbis partibꝫ
ſiue elementis: prodire cōminiſcitur. vti dū fortuna volet
vel obtulerit caſus: nō modo partes: veruꝫ totus hic orbis
in aliā ſpeciem: formāqꝫ prodeat. fiantqꝫ olim pro fortūe
volubilitate: mille mundi ex vno. Quod et de ſuis quoqꝫ
Democritꝰ. athomis quos rerꝫ principia inſtituit Democritus: cōmi
niſcitur. Illos videlicꝫ fortuito fluxu refluxuqꝫ: rebus ſpe
cieꝫ indere et rurſus mundi faciē īmutare: vel poſt hac in
priſcaꝫ reficere formā. Sētētia ꝓfecto: adeo penes priſcos

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0014-6

ſlos:certa vti celū lucentēq; lune globū:tytaniaq; aſtra:⁊
quicq̄d ſuperemicet:q̄ nos diuiniora putamus: illi:fortūe
tribuerēt:nec alterius cēſerēt opificis exiſtere:et auctoris. 2.phiſicorū.
quippe qui indies:erraticarū ſtellarū ambiguos cernerēt
procurſus:ſtatiōes(inquā) retrogradatiōes directōes:aſ
cenſus:deſcenſuſq;. quorū aliā neq; cauſā noſcebant:nec
auctorē aliquē:fortuna caſuq; priorē:aut p̄ſtabiliorē. Qui
bus poſteri quidā aſſenſi: dū in cauſarū ordine caſū atq;
fortunā locari a tantis philozophis:aīaduertiſſent. Sa
tiſq; ex quaternario cauſarū nūero cōiectarent:et dep̄hē
derent. nō niſi accidentalē cauſā: ipſā(quā memoramur)
fortunā poſſe exiſtere. eſſentq; infinita q̄ vni accidere po
ſſent: ipſūq; infinitū natura ſua penitus incōp̄henſibile
eſſe:ac ignotū. in hanc cōceſſere ſententiā:vti fortunā:que
ex īfinitis eiuſmodi cōſtaret:ignotā cauſā eſſe perhiberēt.
cui cū felicitas atq; calamitas(velut diuino cuidā numi Fortuna cur
ni(a cūctis accepte refererēt. ipſi quoq; nedū in ordine re dea credi cep
rū fortunā locandā cenſuerūt. ſed eā etiā cūctis preeſſe re ta.
bus:deāq; atq; patronā ſalutandā inſtituerūt. Aras tem
plaq; illi ceremonijs legittimis dedicandas. vti et mala
arceret ꝓpitia:et bona largiretur munifica. qualia cum ſu
perſtitioſa mortaliū credulitas ex tanta dea nactā ſe vel
nacturā ſperauiſſz:bono numini gratificatura:loculos ar
chaſq; ſcriniaq; excuſſit oīa. vt congeſtis in gazophilatiū
nūmis:nō vnū: ſed multa paſſim per orbē illi delubra ex
trueret. ſacrifitiaq; ⁊ ritus etiā:nō ſine alioꝝ deorū negle
cte religiōis querimonia: pleniſſimis puluinarijs inſtitu
eret exhiberetq;. Adeo vt hominū ſuperſtitionē:ferre neq̄
ens: Clariſſimus ſua etate et philozophus et orator Plu Plutarch⁹.
tarchus:in aurē principis ſui lachrimabiliter queſtus in
gemuiſſet: q̄ hec(ſcilicet vitio cecitatis et temeritatis)p̄
broſa dea:et oībus ignomīoſa numinib⁹: oīm deorū tēpla
fedauerit:et deorū omniū preripuerit cultū. vt p̄ter edes
Priuatas:q̄s ī orbe ⁊ vrbe paſſim habuit:rupē etiā tarpeiā

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0015-1

Fortūe ymago in capitolio.

occupauerit:ſupmo Joui coequata. et publice fortūe imago aurea in capitolio ab aduēis: cōuenis: et idigenis publice adoretur. et tantā pre ceteris haberet auctoritatē: q̄ i tota ratōe mortaliū (vt dici ſolet) ſola vtrāq; paginā videtur implere. Videas eā ibi (ſubicit) rotā verſare volubilē: quodq; magis mirere: eiuſdē rote impulſu de pectore Jouis ſororū penſa precipitat et cōculcat. hec nos etiā grauiſſimi homīs decretis decerpſimus: vti auctoritate violētiori cōprobatū habeat. fortunā nedū in rex ordine exiſtere: verū rebus preſtare: et equā dijs maximis habere poteſtatē. quinymo et hāc ipſā horū delubra incolere: cōcutere tecta: vniuerſiſq; illis imperitare. quo vel ab ipſius maieſtate cogamur (vł inuiti) de eius natura que nā ſit: definitioneq;. quo naz modo venetur: accuratius diſquirere.

Plutarch9.

Caput Tertium.

De inquirenda fortune definitione ex octuplici effectuuz cauſarumq; totidem: diuiſione.

c Omprobato itaq;: tot maiorūz auctoritatibus: fortunā nedū in rerū extare natura: ſed cunctis pſtabiliorē entib9: etiā dijs ipſis imperitare: poeta perhibēte. Scilicet in ſuperis etiā fortuna luenda eſt. Nec veniā leſo numine caſus habet. Preopere priuſq; ad diſſoluēdas argutiolas cōceſſerim9. neceſſū eſt: antehac ð illius eſſentia: naturaq; et quiditate videam9. Qñ aūt rerū q̄ditas definitiōe explicat̃. hecq; p Areſtotelica in analecticis ſentētia: vniuerſaliſſimi generis: et pmi coordinatiōis p̄dicati: in partes diuiſiōe: diuiſorūq; ſelectiōe ɔſtat et diſquirat̃. Reſtat vt ab imis radicibus venari volentes fortūe definitionē: entiū p̄mittamus diuiſiōes. atq; harx diuiſionū mēbris his reiectis: illis ꝟo q̄ vſui ſūt: collectis. cōcinnatiſq; ordīe definitiōis partib9: fortūe definitionē: eiuſdē quiditatē (a pria (vt aiūt) potentia: aduſq; vltimū actuz explicantez) hoc loco cōſtituam9. Jd aūt hoc modo

Ouidius in de triſtibus.

Areſtotiles. 2 poſteriorūz.

Octuplici p̄miſſa diuiſione fortūe definitio conſtituitur.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0016-7
DFG

Effectuū nēpe: quos ſub diuo ex cauſis ꝓdire cerniꝰ. horū
ꝑmi ſēpiterna q̄dā lege: et īuariabili ꝓdeūt. vti ſolaris ille
luneqꝫ vniformis occaſus ⁊ ortꝰ. Secūdi ꝟo nequaq̄ꝫ īua
riabiliter: neqꝫ ſemper: ſed freqn̄tiꝰ dūtaxat. Vti ex hūa-
no quidē ſemine frequētiꝰ hō prodit. verū (tāetſi id rariꝰ)
fit nōnūq̄ꝫ. vt exorbitāte materia: mōſtrū obtigat. Tertij
quoqꝫ effectꝰ ſunt q̄ ab vtriſqꝫ ſecreti: nec cū primis ſēper
nec iſtar ſecūdoꝝ: frequētiꝰ fiūt. verū rariꝰ: atqꝫ nec quidē
ſperati. vti theſauri inuētio: ſepulchrū fodiēti. Cuiꝰ trine
partitiōis in prōptu ratio eſt: ꝙ primoꝝ effectuū indefici
ētes cauſe ſūt: ſempiterna īeuitabiliqꝫ lege: effectrices. At
ſecūdorū: cauſe quidē efficaces ſūt: veruꝫ nō adeouſqꝫ: vti
impediri nequeāt: cōtra operātiū cauſarū vi: aut materie
rebelliōe. vnde et primorū cauſe effectuū: horū relatiōe ſe
cūdorū effectuū: motrices extāt. directrices ac regule mo
deratrices. q̄ꝫ tūuis earū regulatiuā vim: ⁊ influxū directi
uū: nequeāt in earū (vti ſunt) puritate et inuariabilitate.
he excipere: quo pariter: et hec indeficiēter: eundē ꝓducēdi
effectū efficatiā cōprehenderent. Id qđ de tertijs effectibꝫ
perſpicatiꝰ cōſtat: q̄ꝫto a cauſis ſuis rariꝰ: ac veluti per ac-
cidēs. ⁊ (vt Areſtotelicis vtar) vt ī paucioꝛi: ſicuti a cauſis
in ꝓducēdo debiliſſimis: ꝓpagant̄. Sed miſſofacto: hic pri
mi ordinis effectu ſēpiterno ⁊ neceſſario. Secūdi ordinis
hoc eſt ꝯtingētis effectꝰ amplitudinē ſubdiuidamꝰ: perhi
bētes. Horū obtigētiū effectuū: alios obtigere vt plurimū
Alios rariꝰ: et tertios deniqꝫ ad vtrūlibet: hoc ē in vtrūqꝫ.
vtpote tam ꝓdire q̄ꝫ abortiri paratos. Quorū exēpla ſi re
q̄ras: Primi offēdes: dū ex hūano ſpermate: hō ꝓdit. Se-
cūdi dū fodienti theſaurꝰ offendit̄. Tertij ꝟo: dū rubeſcēte
luna ſiue crepera luce: flat aut pluit. Poſt q̄ tertia diuiſio
īgruit: q̄ hos effectꝰ ob determiatos fieri fines. hos ꝟo mi
nīe: ſꝫ ad differētes (vt ethici nūcupāt) a cauſ huiuſmōi ſu
is: đſtinari perhibēꝰ. Primi exēplū ē nauigatō: ob merces
ī āgliā. ſcđi barbe cōfricatio: nl'la đliberatōe id ꝑdeſtināte

Prima diui ſio effectuū.

Ratio preſtitute diuiſionis.

Secūda diuiſio effectuuꝫ.

Exēpla mēbrorum.

Tertia diuiſio effectus.

Quarta diuiſio effectuuꝫ. Cuius diuiſiōis altero reiecto mēbro: primū: quarto loco. In eū effectū: qui ob determinatū fiat finē: ſed hūc accidētalē: et eū qui ob eſſentialē finē obtingat: ſubdiſtinguimꝰ.

Quīta diuiſio effectuuꝫ. Quinto inſuper loco: hos quidaꝫ a ꝓpoſito hoc eſt ab arbitrio: illos vero a natura dūtaxat: ſiue ſenſili appetitu: aut vegetabili: fieri perhibemus: Ex qua vice ſexte diuiſionis

Sexta diuiſio: cauſaruꝫ. cauſaꝝ quoqꝫ diſtinctionē (q̄ꝫtū propoſito cōgruit) ſubnectimus talē videlicet eſſe per ſe quaſdā et eſſentiales finitas et determīatas cauſas. preſtitutā quandā vel a ſupernis: aut inferis: cauſandi vim formāqꝫ ⁊ modū obtinētes. et alias quoqꝫ eſſe: accidētales hoc eſt accidentali quadā forma producendis vim promiſcue deſumētes: que cuꝫ innumere ſint pro accidentiū (que quibuſſibet obueniūt) infinitate: indeterminate nimirū ſunt: et nulliꝰ ſciētia comprehenſe. Que tamē accidētales cauſe: cum ſint alie alijs:

Septīa diuiſio cauſarū. effectibus ſuis ꝓpinquiores: diſtantioreſqꝫ. Septīe dant diuiſiōis argumentū: qua accidentaliū cauſaruꝫ: has effectui ꝓpinquiores. has remotiores nūcupandas: decernimꝰ vti liquido conſtabit. cū ſequenti capite cuiuſqꝫ exēpla: ſubiciemus: Tandē vero: quo nihil (quod quidē fortūe explicationi accedat) vlla ex parte poſthabeat̄: et finiuꝫ quoqꝫ

Octaua diuiſio: finiū eſt. (quos totiēs cōmemorauimus) octaue vice diuiſiōis: diſtinctionē ſubnectimus iſtā. Quendā videlicet ꝓponētis intelligentis finē eſſe: quē puta: quiſqꝫ: duꝫ quicpiā molit̄ aut intendit: ſibi p̄ſtituit: qui neqꝫ poterit: vlla ratiōe fortuitus vnq̄ꝫ cenſeri per ſe intentus exiſtēs. aliū vero fineꝫ ad quē proponētis operatō terminat̄. Abſqꝫ tamē delectu operātis: qui eo magis fortuitus erit: quo p̄ter ꝓponentis ſiue operantis intentionē: operatiōi: agētis id obtigit: qḋ nec erat: ab operante vnq̄ꝫ intentum vti ſi neſcio lignatore: ex ceſa arbore: cum nidis aues in ſinuꝫ prouolauerint: eſui future. He ſunt (inquā) octo cauſe: effectuūqꝫ cōpendarie diuiſiones: a prima origine: et (vt aiūt) potentia: aduſqꝫ actū vltimū: effectus cauſeqꝫ potentiā: explicantes.

Fortune definitionis venationẽ:

quarũ ſi reiectis:que vſui nõ ſũt mẽbris:rite fortũe defini
tionẽ Areſtotelica inſtitutiõe venati perhibebimur.

Caput Quartum.

**Octuplicis diuiſiõis premiſſe: mẽbris quibuſdã reiectis.
Alijs ꝓo cõcinatis:fortũe definitionẽ venat⁹:illã ꝯſtituit.**

Otuplici deniq̃ꝫ effectuũ:c auſaruꝫ et finiũ pre
t miſſa diuiſione.cũ oporteat:pro Areſtotelica in
analecticis doctrĩa:reiectis. que vſui nõ ſũt mẽ
bris:alijſq̃ꝫ cõcinnatis: definitioneꝫ texere et cõpaginare.
Nos in preſentiarũ idipſũ facturi:ordimur hoc modo.vti
ex prime diuiſionis mẽbris:qua effectuũ:hos quidẽ ſẽper — *Ex ꝑme diui ſiõis mẽbris ꝗd deligat.*
hos frequẽter:iſtos vero rarius prodire perhibuimus.reie
ctis primis duobus:tertiũ deligimus dũtaxat.hac potiſſi
mũ ratione:ꝙ vterq̃ꝫ primorũ mẽbrorũ effect⁹:cauſas ha
beãt ſue ꝓductiõis determĩatas: quãtũuis ob materie in
diſpoſitionẽ:ſiue etiã eius rebellionẽ:aut cauſaruꝫ contra
operantiũ renitentiã.abortiat nõnunq̃ꝫ ſecũdi mẽbri effe
ctus.ne ſemper:vti prim⁹:ſed frequẽter: dũtaxat ꝓducat.
At omẽs qui de fortuitis cõminiſcũtur: hos effectus eſſe
aſtruũt rarius obtingẽtes.perhibente quodã.fortunã eſſe — *Plutarch⁹.*
inopinatorũ euentuũ formã.que vero inopinata ſũt:rara
ſint:neceſſe eſt.quo liquet quia tertio diuiſiõis mẽbro for
tuna dũtaxat alludat:reliquis: vtriſq̃ꝫ reiectis. Sic cum — *Ex ſecũde di uiſionis mẽ bris quid.*
ſecundo loco: Contingentiũ effectuũ tres quoq̃ꝫ ordines
diſtinxerimus:vtpote eorũ qui crebrius:quiq̃ꝫ rarius:et ꝗ
ad vtrũq̃ꝫ paratus exiſtat. Cuꝫ qui ad vtrũlibet propenſi
ſunt:non niſi materie variabilitati(vt Auerrois ait) indi — *Auerrois.*
fferentieq̃ꝫ cõteſtentur.⁊ nequaq̃ꝫ alicui efficiẽtie:quã ne
ceſſe eſt ad alteruꝫ:ſi quid efficere velit:determĩari.fortũa
vero omniũ cõſenſu efficientiũ ordini aſcribitur.perhibẽ
tibus ethicis fortuitorũ concurſũ ſtatum efficere.quẽ con — *Seneca.*
ditionẽ liqueat appellari. Nequit certe;hinc ad vtrũlibet

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0019-7

Ex diuiſionū octo mēbris ꝯcīnat.

cōtingētis mēbro: tribui fortuna: aut illi cōſignari. Minus
quē primo: cū fortuita rariſſime obueniāt. Julio celſo idcir
co monente. nō eſſe ſepius fortunā tentandā. Et Curtio
illius rariſſimū obuentū agnoſcēte: ob id pariter ſubnectē
te. fortunā tuam (inquiēs) preſſis manibus tene: lubrica
eſt: nec inuita teneri poteſt. rariſſimus igitur eſt (vt dixi)
boni ſaltē fortuiti euentus. quo circa recte tertio diuiſiōis
prepoſite mēbro deſumpto: fortune conducemus definiti
oni. At cū inſequēter alijs diuiſionibus: hec quidē ob finē
aliquē: hec vero ob nullū. et rurſus hec ob finē eſſentialē.
hec ob accidentalē effecta eſſe: aut fieri poſſe: perhibuimus.
Nos hoc loco: ex prima diuiſione primū. ex ſecunda vero:
ſecundū: ad concinnādam fortune definitionē idcirco ſele
gemus. quod effectus qui fortuiti perhibentur: ab his fiūt: que
ob finē agunt cauſis. et quibus etiā ſiccine agētibus: acci
dentaliter finis obtigit: quē minime intendebāt. vti fodiē
ti: vt demortuū ſepeliat: euentu quodā accidit: vt theſaurū
offenderit. quippe quē nec fodiēdo vnquā diſquirere: aut in
uenire cōtendebat. Porro cū deniquē etiam agentiū aliquod
a propoſito: hoc eſt arbitrio. Aliud ex mera natura: abſquē
delectu agere perhibuimus. cum ſecundū mēbrū caſui cō
teſtetur: qui rerū irrationaliū euentus metitur. Primū
fortune iure tribuimus. quod Areſtotelica ſentētia: circa idē
fortuna practicusquē intellectus operetur. Atqui cum hinc
nullo minus: etiā agentiū cauſarū hanc quidē eſſentialē
et per ſe: illam vero per accidens ſecreuimus: atque per ſe
cauſa eſt et eſſentialis: eſſentialē nāciſcitur. vel vt ſemper
determinatū. vel vti plurimū: ſuū effectum. quod fortuiti
rationi effectus diſcongruit. qui preter intentū (vti dixi
mus) agentis rariſſimus obtingit. liquet vltimo hoc loco
fortunā cauſam quidē eſſe: ſed per accidens. effectus qui
idcirco: hinc fortuitus nuncupatur. Ceterūquē: cū etiā acci
dentiū que fortuitu agenti cauſe obueniūt: innumera ſint:
et alijs alia fortuito effectui proximiora: vti egrotāti cuipiā:

Julius de geſtis ceſaris. l quarto.

Curtius i de geſ. alexi. l. 4.

Ex reliquis diuiſionibus quid eligendum.

Agētiū diuiſio et quid ex ea.

Venatã fortune definitionem:

euentu ex ingreſſu in tranſpirantẽ ventũ ſanitas obtigit.
nõnũqꝫ ab eſtu: quẽ vel is incõſiderate: incidit. aliquando
etiã a capitis depilatione. inter que: quoniã capitis depi-
latio ſanitati minus ꝯferre videat᷑: tãetſi ab vniuerſis his
(preter intentũ: vti ab accidẽti ſicqꝫ fortuitu) ſanitas ob-
uenerit. ab alijs tamẽ proximius: ab his vero diſtantius:
hic prodijt ſanitatis fortuitus effectus. quo iterũ liquet:
quod mẽbrorũ ex cauſis effectibuſqꝫ ſubdiuiſis aptius for
tune definitioni cõſitiende ſe quadret. Vñ ⁊ reiectis: que
vſui nõſſunt: cõcinatis vero mẽbris comodo: ad fortũe de-
finitionẽ exiſtẽtibus: in Areſtotelis et verba et ſentẽtiã cõ
cedentes. hãc tandẽ aſſerimus fortũe definitionẽ. Cauſaꝫ
videlicet: eam eſſe: per accidens effectuũ rarius obtingen Fortũe inq̄-
tiũ. ſecũdũ propoſitũ: eoꝝ que fiunt ꝓpter aliquid: hoc eſt. ſita definitõ
intẽtũ finẽ: ꝑ q̄ bona ne ſit ⁊ ſuffitiẽſqꝫ: lati⁹ cõmẽtabimur.

Caput Quintum.

Ex bone definitiõis cõditionibus: fortune definitio bona
ne ſit: et ſuffitiens ⁊ examinatur.

At quãdo etiã Bohetiana: in de definitionibus
doctrina. Tũ bonã ſufficientẽqꝫ: ac minĩe argu
endã: cõperimus definitionẽ. dũ hac exprimẽte
definiti naturã a prima potẽtia: aduſqꝫ eius vltimũ actũ.
etiã ipſa ſecernat: a quouis altero definituꝫ. Idcirco cũ in
ter ſe caſus: fortunaqꝫ nõ parũ habeant: et cõmũe ⁊ diſcri
minis: ex quo ⁊ occaſionis ratio: ⁊ eius qꝺ fruſtra: vanũqꝫ
nũcupatur: deriuant᷑. Meminiſſe hoc loco oportet tametſi
cõmuni nomẽclatura quicq̄d fortuitũ eſt: id caſuale nũcu
petur. Caſu hoc modo cauſa etiã per accidẽs exiſtẽte: eoꝝ
que fiũt ꝓpter finẽ ex minori parte. Seneca perhibẽte: cecã Seneca.
eſſe temeritatẽ q̄ per[illegible] caſũ ducẽ. Tamẽ vbi ꝓprie preſſeqꝫ
fortunã caſũqꝫ exceperimus: habent hec inter ſe nõ parũ
diſcriminis. ꝓ eo ꝙ cũ fortũa ad felicitatẽ (vt Areſtoteles Areſtotiles.

aſt)cõferre videat̃.nequit vtiq; hec: niſi in vite cõferẽtib⁹
beate:diſquiri.his videlicet: quib⁹ bene maleq; obtingere
põt.q̃lia eſſe nequeũt niſi deliberatiua.practicãq; intelli
gẽtie vim:habẽtia.circa quã praxim:et hãc actualẽ fortũi
tas ↄtingere poteſt.cuius cũ expertia ſint irratiõalia.ne-
queũt niſi metaphorica q̃dã nũcupatõe:fortunata cẽſeri.
quales appellãt fortũatos.ex quib⁹ are fiãt:lapides:⁊ qui
Caſus. prope cõterent̃:infortũatos.At in his caſ⁹ obtingere põt:
vti equo domũ redeunti:ſi ab imbribus: illeſ⁹ euaſit.huic
caſũ bonũ obtigiſſe perhibemus.Oẽ igit̃ fortuitũ caſuale
eſſe.verũ nõ e regiõc:caſuale oẽ fortuitũ: ex his dep̄hendi
mus.ac per hoc a fortuna caſũ:hac ipſa parte: ꝙ in nõ ha
Vanum. bẽtibus ꝓpoſitũ caſus ſolũ eſt:diſcernim⁹.Inſequũt̃ aũt ⁊
Fruſtra. p̄terea:quedã:ex noĩe ipſo nõ nihil cũ caſu:cõmũe haben
occaſionata. tia.vanũ:fruſtra:occaſionata.Sed reuera inter ſe hec ſũt
Fruſtra. diſcreta.Fruſtra equidẽ eſſe perhibet̃: qḋ ob finẽ factuz eſt
intentũ:verũ iſtũ nõ aſſequit̃.dũmodo tale id opus fuerit
ob aſſequenduz finẽ factũ: quali ille finis aſſequi natura
aut arte potuerit.Nã vbi id min⁹:iã nõ fruſtra:ſed ſtulte
conatus expertus eſt:quiſquis id intentauerit: vti ſi tere-
bello excoriare nitaris:aut pellibus incidere filtra.vnde ⁊
Vanum. vani quoq; ratio otioſiq; diſquiritur:vano id exiſtẽte: qḋ
ex ſe aptũ minĩe ſit:aut comodũ:vti in rerũ ordine nume
retur.qualis eſt preter indigentiã digiti motus.Sicuti ⁊
Otioſum. otioſũ opus:operãtis vanitatẽ pandit.dũ vtrũq; in vitiũ
Ouidius. conſonet:Ouidio perhibente.Cernis vt ignauũ corrũpãt
otia corpus. Et vitiũ capiunt ni moueantur aque. A quo
⁊ otioſitas deducitur accidie genus.dũ quiſpiã: quiete ne
ceſſaria ſaluti corporis accepta:vacarit ab aliquo oper̃ ſpi
Gregorius. ritali vł corporali.vt Gregorius cõminiſcitur.Senecaq;
Seneca. deteſtat̃ inquiẽs.Otioſus nõ ſibi viuit:ſed qḋ turpiſſimũ
eſt ventri ⁊ ſomno.Et vt cõpendiario dicatur:dũ caſus ad
finẽ non intentũ cadit:fruſtraq; ſit qḋ ab intento deficit.
et otioſũ quod nec aſſequit̃ nec intẽdit: ſatis horũ inter ſe

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0022-0

diſcrimē habetur. Sicuti ⁊ ī nature operibus: dū quicpiā
extra agētis intentionē (vti ſextus in manu digitus) eue
nit ſatis fortune: caſus diſcrimē dephēdit. Caſualia equi
dem preter agentis intentū particularis obtingētia: mō-
ſtra: nō fortuita proprie nūcupant. quanq̄ꝫ ea occaſionata
malit: Areſtotiles vocitare. occaſiōe minus quiddā: q̄ꝫ ca
ſu dicēte. vti in moribus: dū quicpiā: ob nr̄a facinora: acci
denter mergit: quod nec ſperamus nec intēdebamus occa
ſionē: emergenti dediſſe perhibemur. ob nō recte obſerua-
tas circūſtantias. vel re ipſa: vel aliorū irrita opinatione.
vnde et ſcandali ratio prodit vel dati: vel recepti dūtaxat
de quo latius alibi. Sicut ⁊ in nature operibus: dū vl' ma
terie habūdantia aut defectu vel aliquo altero in princi-
pijs gn̄ationis emergenti: a tēperamento cadit: et non qđ
agens vult: ſed qđ rota currente exit: offendit. occaſionata
eiuſmodi geneſis: et genituꝫ quoq̄ꝫ occaſionatū nūcupat.
que tamē generatiōes: cū ſint a cauſa vniuerſaliter mouē
te (vt Ptolomeus ait) intēte: hoc eſt a qualitate ex ſitu et
ſtellarū reſpectu: ſub hora (qua in matricē ſemen excipit)
impreſſa: materiā prebēt genetliacis: deeſſe. vita: moribuſ
q̄ꝫ illoruꝫ prenoſticandi. et vera nonūq̄ꝫ coiecturādi. quā
q̄ꝫ nō deſint qui occaſionē: nihil aliud exiſtimēt q̄ꝫ tēporis
oportunitatē: caſu proueniētē. Phocilide perhibente occa
ſioni obtempera: et noli ſpirare contra ventos. et iteꝫ Me-
nandro: Occaſionē precare vbiq̄ꝫ propitiā habere. Veruꝫ
hec ſuis linquimus locis: id nobis ſat erit cōmōſtraſſe. A
caſu: vanoq̄ꝫ ⁊ fruſtra occaſioneq̄ꝫ: fortunā alterū quiddā
eſſe: et id etiā ſua definitiōe explicari. ac per hoc a cunctis
alijs fortunā ipſā hac ratiōe veluti ſufficiente ſecerni. Cō
fiſi hinc fortune bonā: nos venatos definitionē: omi cōdi
tione debita: ſtipataꝫ. vti latius hinc tamē dearticulabit.
Minīe obſiſtente quorūdā ciuiliter magis q̄ꝫ philozophi
ce diſſerentiū cauillatione. qua perhibēt: naturā quidē de
finire difficile eſſe (Tulliano teſtimonio) verū lōge diffici

Caſualia occaſionata.
Scandaluꝫ.
occaſionata: geneſis.
Ptolome9.
Occaſio.
Phocilides.
Menander.
Cicero.

examiāt. Argumēta quibus:

lius credi ſibi:definire fortunā.ꝓ eo ꝙ hui⁹ nulla: illi⁹(vi
delicet nature)aliqua ſit ſubſtātia:adiecta ratione:ꝙ na-
tura rebus originē p̄beat.quod nequaq̄ eſſet:ſi inveritate
Seneca. ipſa nō eſſet. Qđ equidē omnīo nō eſt:alicui p̄ſtare nō po
teſt:vt ſit. At fortuna cuz nō ſit:nō poteſt definiri. In eo ſi
quidē quod nō eſt:nō poteſt cuiq̄ ꝯſtare quid ſit. Sed vti
dixi⁹:moraliter:ne dicā vulgariter q̄ phiſice hunc locutū
id īdicat.ꝙ eo in loco:hoc đ fortūa cōmēt⁹ eſt.vbi:q̄d nā cō
ditio:ex q̄ perſonarū ratio habēda decernit:ab docto alio
quin auctore:diſquirit. Reſpōdēte illo ipō. Cōditionē eſſe
fortuitū perſone ſtatū:quo aut aduerſis depmit: aut exto
llit ꝓſperis:ⁿ alterutri⁹ ſortis naturā ſuſcipi⁹ faciꝫ preſtat
Nos ṽo in p̄ſentiarū:naturalis(licet per accidēs)cāe for
tuitoꝝ effectuū definitionē diſquirētes:mō quo potuim⁹:
philozophice tū:et ſi icōditiori q̄ par ē ſtilo: fortunā defi
niuiſſe ſatius putam⁹. Ac per hoc ad diſſoluenda aduerſ⁹
fortune exiſtentiā argumenta:propenſius cōcedemus.

Caput Sextum.

Argumenta: quibus cōtendebatur fortunā nihil in reruz
eſſe ordine et natura:diſſoluuntur.

At cū ex Areſtotelica ī de phiſico auditu capite
de loco:doctrīa:eā tū definitionē bonā ſufficien
tēq̄ exceperim⁹. Cuz(vti diximus⁹) nedū definiti
Areſtotiles.2 phiſicorum. naturā explicat:ipſū a reliquis ſecernēdo. verū ſi quid ad
uerſ⁹ diffinitū obiectū fuerit:id quoq̄ illa diſſoluat:ⁿ diſū
ciat. Nos igit de eiuſdē fortune definitiōis qualitate:cōfi
ſi pari greſſu:cōtra fortūe exiſtentiā p̄cedēter obiectas. Ar
gutōes nūc quoq̄ proteremus. Qđ eñ primū mathema
Genetliacorū argumenta diſſoluūt. ticoꝝ genetliaci:ſiue fatidici:cōtendebāt.nequaq̄ cū fati
neceſſitate:vel illius diſpoſitiōe ſubſiſtere poſſe fortunā ꝓ
eo ꝙ oībus vna omniū eſſet:et in īdiſſolubili nexu cauſaꝝ
prenia cauſa:et pma:regulās moderāſq̄ ſubceleſtes q̄ſq̄
particularaſq̄ cauſas:quo effectus ſuos determīatis ōſti
nēt finibus:neq̄ ſinerēt quicpiā fluctuare:quo ambiguis

Contendebatur fortunam:

fortūe paſſibus ſrretiret. Jd em̄ nequaq̄ʒ fortune obſiſtit.
Neqʒ em̄ ignari ſum⁹ ex his: q̄ ꝓfuſius libris de fato: edi-
dimus. ꝙ tāetſi celeſte hoc ſupernūqʒ regulās: ſiue cūcta
moderās: vnū ſit īmobile: neceſſariūqʒ. ſi illi⁹ radix prima
ꝛ ſuperna virt⁹ reſpiciat. Tamē cū inferiora iſtaregulāda
nequeāt: ī hac ipſa puritate ſtrēnuitate ec viuacitate: eiuſ
dē modi ſuperni agētis influxū excipere. Verū pro ſui va
riabilitate ꝛ imbecillitate. qđ vniforme neceſſariūqʒ alio
quin eſt: variabiliter dūtaxat aſſequant. quo ſic ꝓ Areſto-
telica ſentētia: receptibile om̄e ad modū recipiētis recipi
atur. fit vt fortūe caſuiqʒ locus nequaq̄ʒ prēripiat. Jnſtar
leſbie regle: que tāetſi: vt Areſtotiles īq̄t lapides inſule de
beat moderare: et adamuſſim ſibi ꝯformare. tamē reſiſtēte
lapidis tortuoſitate: cogit nōnūq̄ʒ inflecti: ꝛ ſe lapidib9 po
tius acomodare. ac per hoc cōtingēti defectui locuʒ dare.
Pari ḡ greſſu fortūe: fatalis nequaq̄ʒ reſiſtit diſpoſitio. q̄n
per accidēs fortuitorū poſſit eſſe effectuū ꝯtingētiū cauſa
ꝓ eo maxīe: ꝙ fatalis illa cauſarū nexio: q̄ʒtūuis ſuperne
neceſſaria extet: nequaq̄ʒ tn̄ qđ ſubicit: illi neceſſario obtē
perat. Verū poti⁹ ꝯtra fatalē diſpoſitionē: in cōtrariā acti
onē euentūqʒ cōcedit. Qđ vel (vt Albert⁹ ſcribit) augures Albertus .2. phiſicorum.
ipſi acſōniorū interp̄tes: vł diuīaculi ꝯteſtant: perhibētes
fatū: parte hac: q̄ ex ſupernis ī īfera hec deſcēdit. naturas
pariter particłares corpoꝝ cōtrahere. hiſqʒ ſe īfūdere. Cor
poꝝ aūt naturā inaīas impmere ymagines: q̄ celeſtiū effe
ctuū fatatorū (ad q̄ videlicet fatalis iā īclinat diſpoſitio)
ſint ſigna. hecqʒ a ſōnijs ſignificare. verū cū nō neceſſario
eueniāt ob impedimēta q̄ ī materia occurrūt: ad oppoſitā
illā trahētia: diſpoſitionē. fiat: vt tāetſi ad diuerſas affecti
ōes volūtates ꝛ fātaſias: cognitōeſqʒ hominūqʒ mētes fa
tū inclinet. tn̄ extra ambiguitatē ab his fatalib9 imp̄ſſib9
auerti poſſit hō. hoc ipō: ꝙ fatū imobile q̄ʒto a pmo fuerit
cauſaꝝ ordine remoti⁹: ac ab īferiorib9 particłariſatū tāto
maiorē cōtinet variabilitatē: nec motū excludēs: nec ꝯtigē
tiā. Quāq̄ʒ etiā nō ſit abnuēdū: ꝙ vbi hec fatalis diſpoſitō

Nihil ordinis in reꝝ natura:

animātibus erga ſuos actus minīe: ſollicitis: influatur. ꝙ
in illiſpſis eiuſmodi fatales diſpoſitiōes magis explicēt᷑
veluti celeſtē illū impreſſū magis accōmodatiuſqꝫ exper-
Ptolomeus tis et excipientib᷒. quo circa et referente Ptolomeo augu-
res: in illis veluti ſecūdis ſtellis p̄noſtica aduertūt et au-
guria figunt. Vnde etiaꝫ prodit: vt melācolici: quādoqui-
dē minus alijs circa ꝓpria ſollicitant᷑. ac iccirco etiā ob cō-
plexiōis proprietatē minus ab impreſſiōib᷒ (quas his fa-
talis imprimit diſpoſitio) auertant᷑. limpidius futura: fa-
taleſqꝫ euētus ⁊ experiunt᷑ et p̄ſagiunt. Adeo vt pleriqꝫ ex-
iſtiment᷑ demonibus perciti: in tanta rerū p̄dicatiōe futu-
rarū: ac nōnūqꝫ occultarū. quo liquet nequaqꝫ fortune: fa-
talē reſiſtere diſpoſitionē. quo minus: cū fati influentia: re-
rū fortuita cōſtent ꝯtingentia. Sicuti neqꝫ vlla ex parte
fortuitu eueniētia: diuīe obſiſtūt (vti cōtendebat᷑) ab Heſi-
Heſiodiſtaꝝ odiſtis: preſcientia. Nullā em̄ (vt habūde libro de proui-
diſſoluūt᷑ ar- dentia ſcripſimus) rebus preſcitis: vel ꝓuidētia vel preſci-
gumenta. entia īuehunt neceſſitatē. cū illa q̄ in ſuperna iſta ordinē-
tur preſtitutaqꝫ ſint preſcientia: ſimpliciter: īmobiliter: et
eternaliter. quāto: ſubceleſtibus iſtis: miſceātur rebus. ma-
gis prodeāt temporalia: multipharia: mobilia et ꝯtingē-
tia. Superno hoc agēte: eiuſmodi ordine cūcta diſponēti:
vt q̄ ille eterna inuariabiliqꝫ ſerie ab ſeculis inſtituit. hec
qualia eſſe velit. vel ꝯtingētia vel neceſſaria: ſecūdis cau-
ſarilis nature: exequenda cōmiſit. Neqꝫ em̄ nature agit
neceſſitate deus: vt excludat ſecūdas cauſas: ſua omipotē-
tia: ſed mera libertate. quod ordinauit ſua bonitate ſecū-
dis exequenduꝫ cauſis ſubdelegauit. et qn̄ debiliorē ſue ꝓ-
ductiōis cauſarū partē: effectus inſequitur nūcupationē
hinc ſibi vendicādo: nihilo obſtante ſupreme cauſalitatis
certitudiūe infallibilitate et inuariabilitate. nihilomin᷒:
quas ꝯtingēter: res eſſe voluit deus (p̄ordinatis illiſipſis
cauſis ſubſidiarijs cōtingentib᷒) he: ⁊ cōtingenter ꝓdeūt.
ſicqꝫ ſub certiſſima diuini ꝓuidentis p̄ſcientia: conſtat. in

Habere diſſoluũtur.

rerũ ordine. et nequaq̃ꝫ excludit̃: cõtingentia. Qđ ꝟo hoc
etiã loco quorundã reuellit̃ reſpõſio: perĩde nõ ſatis emũ
cte perhibeatur: penes deũ nullã eſſe rerũ cõtingentiã. ni
hil tantopere viriũ habet: vt icc irco: in cõtrariã debeat q̃ſ
piã ſenttẽniã moneri. Magis em̃ illud: inter diuos: Alber
tũ Acquinatẽq̃ꝫ ad vocẽ: q̃ꝫ rem ipſã: problema eſt. Nã cũ
in prouidẽtia: et ſcientia: et cauſalitas cõtineatur. ſatis li
quet cũ ſcientie certitudine nullã illic cõtingẽtiã cõſtare.
Verũ cũ cauſalitas primi: ſecũdarũ nõ excludat cauſarũ
cõtingentiã: et cõtingentẽ etiã cauſalitatez. Jdemq̃ꝫ effe
ctus et primis et ſecundis cauſis tribuatur. nihil miri: ſi
quis reſpectu ſecũdarũ cauſarũ cõtingens effectus eſt. vt
is quoq̃ꝫ pro Alberti ſentẽtia: penes primũ cõtingẽtiã nõ
amiſerit. Sicq̃ꝫ vtrilibet relatũ: cõtingens nũcupetur: qđ
ſcientia certiſſima tamen neceſſariũ ꝓuidetur. Hinc vero
id quoq̃ꝫ qđ a nauci medicis forte obijcitur: nihil habere
penſi ipſe Auicẽna profitetur: dũ ait. Hoc ipſo: ꝙ queq̃ꝫ ſu
os habẽt fines: ad quos deſtinãtur: nõ officit̃ fortune. Ha
bet em̃ et fortuna finẽ ſuũ. ſed hũc (quia operãti p̃ter intẽ
tum euenit) per accidẽs. ac per hoc indeterminatũ: et for-
tune minĩe repugnantẽ. quare nec fortunaz deſtituit: nec
caſũ rebus cõtingentibus adimit. Relinquit̃ ergo in rerũ
actiõibus fortunã exiſtere. Cũ neq̃ꝫ ſatis vero cõſonet (vti
in argutiolis erat) ꝙ ob noſtrã poſitionẽ nulla poſſit obtĩ
gere finiũ mutatio: ⁊ ex eſſentiali in accidentalẽ: variatio.
Jd qđ exemplo clareſcit. Nẽpe ſi ſuppoſuerimus aliquez
proficiſci in villã argẽti recipiendi gratia: idq̃ꝫ pluries ob
tinget. Et e regione eundẽ villã inire ſuppoſuerimus: ne-
quaq̃ꝫ gratia recipiendi: qđ ipſe tñ recipiat argenti. Jdq̃ꝫ
fiat rariſſime. Mutatos certe fines nemo infitiari poteſt:
in vtriſq̃ꝫ profectiõibus. Nil miri ergo: ſi in hoc vno: caſꝰ
ſiue fortũa obtingat. in altero p̃dictorũ vero neutruz. quo
circa minus efficax ĩ probãda rationella fuit. Sicuti nec
⁊ ex hoc qđ obiciebat̃: cuiq̃ꝫ legittimã ſue ꝓductiõis cauſã

Albertiſtarũ obiectio.

Medicorum quorũdã obiecta.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0027-8
DFG

preexiſtere:fortune obſiſtitur.ꝗ vtiq₃ per accidēs effectui: ſcilicet fortuito et caſuali:ſatis legittime cauſe ſuut caſus

Platonicoꝝ diſſoluūt argumenta. ⁊ fortuna. Verū hec iā dudū nō per ſe:ſed per accidēs cauſe nūcupate ſūt.ac perhoc ſuo effectui:fortuito et caſuali: ipſe per accidēs cauſe cōſonāt:⁊ ꝓportionata exiſtūt.Quo modo et poſtremū:haud difficili diſſoluit.quo obijcit:oēs nature effectū:verā habere legittimāq₃ cauſā.quādoq̄dē falſū eſſe nequit:qd in rerū natura:vel ꝓducit quicpiā vel ꝓducit.Ipſeq₃ etiā per accidēs effectus:fortunā ſibi verā cauſā licet accidentalē:et extra ſēper et frequēter operātē p̄occupauerit.Quare nihilo obſtātibꝫ:p̄dictis argutiolis: vel etiā vulgariū:ethnicorūq₃ de fortūa recēſitis ſuperſtitiōibus(quas nos eo liberi⁹ miſſa ffaciam⁹.quo nihil ydolatria deo eſt abhominabili⁹)necdū fortūa:quiddā eſt ī rerū ordine ⁊ natura.Verū etiā eſſentiā habet:et quiditatē mēte cōp̄hēſaz:et deſcriptiōe explicabilē.Jāq₃ etiā a nobis tot diuiſiōibus:mēbriſq₃ selectis:cōcinnata definitiōe:explicatā.quo ſic de fortūe exiſtētia:eiuſq₃ eſſentia q̄ nā ſint(q̄₃tū cōficeri potuit)hoc epithomate reuideri poſſit atq₃ diſcrimiāri.Sed iā ad ei⁹ ſcaturiginē ſcrutādā cōcedā⁹.

In Librū ſecundū de bona fortūa et vnde proficiſcatur illa. Prologium.

Poſteaq₃:igit p̄cedēter:ſatis ſuperq₃:fortunam oīm calūnie exemptā:rurſus loco:reruz ordini.natureq₃ legibus:don anim⁹.cāq₃ definitiōe explicatā:per accidēs cauſā fortuitorū docuim⁹.Super eſt hoc libro diſquirā⁹:q̄nquidē fortuitorū effectuū cauſe: aduēticie per accidenſq₃ exiſtāt.ac per hoc nequaq₃ oīm prime:ſint ne ad ſupernas q̄ſdā diuinaſq₃ reducibiles.⁊ quonā pacto:⁊q̄ etiaz et quot:celeſtes he cauſe:⁊ ad q̄s fortuitē euētus nr̄i referātur.Qd ꝑfecto:eo cōſequemur facili⁹:per

Areſtoteles. ficiemuſq₃ liberi⁹:quo iādudū:Areſtotelico documēto:oēz per accidēs cām:in ſubām.Oēq₃ variū:mltiplex:⁊ ciduū

Dioniſius. q₃.ī vniforme:ſiplex:ſupereminēſq₃ reducēdū eſſe dioniſiū:

aucte exploratū habeāꝰ: Albertiqꝫ ſnīa declaratū. effectꝰ Albertus.
fortuitos: plerūqꝫ duobꝫ: geminas fines: intēdētibꝫ vti effi-
ciētibus. finalibuſqꝫ (ſed per accidēs) cauſis: cōſtare. quaꝝ
vna: a ꝓpoſito: agēti: alia nōnūqꝫ a natura ꝓficiſcat̃. Cuiꝰ
ſi exēpla requirātur: ſubicit ille: eſſe fortuitū euētū. Amici
nōnūqꝫ in villa (cū nō intēderet̃) inuētionē. huiuſqꝫ īuen
tionis efficientē per accidēs vnū eſſe: qui negotij cuiuſdaꝫ
grā in villā ꝓfectꝰ ſit. Aliūqꝫ itē eiuſdē inuētiōis (ſꝫ iteruꝫ
per accidēs) efficientē: qui et ipſe alterꝰ negotij cauſa: in
villā veniēs. caſu: quē nō intēdebat: amicū īuenit. Sunt ḡ
gemīe: huiꝰ fortuiti effectꝰ (inuētionis amici) ſed per acci
dēs cāe et finalis et effitiēs. Adiecto rurſꝰ alio: eiuſdē ſēſꝰ
exēplo: theſauri videlicet inuētione. quā pariter duobꝫ itē
dētibus vti efficiētibꝫ cauſ. duobuſqꝫ itētis: vti finalibꝫ cō
ſtare perhibet: vtpote ex vno ſepulchꝝū facer̃: ꝓ amici ſepl
tura: itēdēte. et altero: theſauꝝ illic: ob celationē eiꝰ ab ho
ſtibꝫ: recōdēti. q̇ tn̄ theſaurus: a ſepulchꝝ fodiēti: poſthac
inuētꝰ. fortuitꝰ eſt illi: effectꝰ: qn̄ ꝑter intētionē extra ſēper
et frequēter: illi illic ſepelire intēdēti: offendit̃. Inſinuās
his ipſ diuꝰ Albertꝰ: qn̄quidē ex gemīs cauſ: finibꝫ efficiē-
tibuſqꝫ cōſtet fortuitꝰ effectꝰ. vti ꝑmoribꝫ: in q̄s vſu vene
rit: poſteriores reducere. Congruat ḡ ⁊ fortuitos euētꝰ ad
ꝑores ſēper q̄ſdā reducere cauſas. hiſqꝫ ꝑoribus acceptuꝫ
referendū eſſe quicq̇d id fuerit mūeris: qđ fortuitu obtige
rit. Nexo ꝙ neqꝫ hic tn̄ cōuicat̃: fortunā quādā per ſe cau
ſā exiſtere numē occultū aut ſublime: qđ oporteat ꝓ ethni
corū ſuperſtitiōe obſuare reuererīqꝫ. ꝙ hec ad priorē ſubli
miorēqꝫ cū ſuo effectu ordinet̃. ꝓ eo ꝙ vtiqꝫ ſic ex reducto
ad ſubſtātiā accidēte: nō coit vna res ſubſiſtēs: ſꝫ cōplexio
exilit quedā: in q̄ accidēs ſubſtātia nō efficit̃: licet illi iun
ctiſſime glutinet̃. Ita vbi hec per accidēs cā: fortūa nūcu-
pata eiuſqꝫ fortuitꝰ effectꝰ: etiā ad priorē ⁊ per ſe cauſā: ſu
pernāqꝫ reducant̃. nō ꝓdit hic res ſubſtantifica q̄ fortuna
nūcupet̃: per ſe ſbſiſtat et hūc effectū ſuū fortuitū intēdat

quãtũuis illa ſuperior:eminẽtiorqꝫ cauſa.ad quã huiꝰ for-
tune:per accidẽs cauſe:reductio fit:per ſe intendat:diſpẽ-
ſet:et ordinet hunc:qui obtingit:fortuitũ effectũ. Sicuti
Areſtoteles in hũanis euentibꝫ:fortuitos effectus:intelle
ctui practico tribuẽdos aſſerens:nec hic ſiſtendũ. quĩimo
et hunc reſpectu practici intellectus noſtri fortuitũ et per
accidẽs effectũ ad ſublimiorẽ cauſã:deũ vel intelligentiã:
vt per ſe intendentẽ vel ꝓſcientẽ:reducendũ inſtituit. Mi
ratus iccirco:Empedoclẽ:celũ et que diuiniora ſunt ſubli
miſſimaqꝫ ĩ vniuerſi ordine caſui donantẽ:velut cauſe or-
dinatrici. Mortalia vero caducaqꝫ:ſuperceleſtibus:celeſti
buſqꝫ ſicut:per ſe cauſis. Cuꝫ ecõtra reputando:lõge ſatiꝰ
rationabiliuſqꝫ:inferiora iſta: caſui tanq̃ꝫ ad ſuperiora re
ducibilia q̃ꝫ celeſtia:ad alia irreducta:ꝯſignauiſſet. hoc pe
culiariter fortuitis et caſualibꝫ: tam cauſis q̃ꝫ effectibꝫ cõ-
gruẽte. vt illa ſemper per ſe cauſis poſteriora:exiſtãt. ⁊ ad
priora quedã:ſublimioraqꝫ ordinẽtur. Que cuꝫ hoc ſe mõ
habeãt:ꝙ videlicet ad priora ſublimioraqꝫ per ſeqꝫ ſubſi-
ſtentia:reducere oporteat. hec fortuita caſualiaqꝫ ymo et
fortuitorum cauſas. fortunã videlicet ⁊ caſũ. Ex quibus
vti ſublimiori ſcaturigine et fonte:mortalibꝫ illa fortuita
prodeãt:atqꝫ demittant̃. Diſquirendũ certe erit hoc ſecũ-
do libro. Que nã ſit hec prior cauſa:vbi gentiũ agat:ſubli
mi ne an humi habitet. qua vel cooperãte vel cõniuẽte vl̃
ꝓdeſtinãte:mortaliũ alijs: alij ſunt fortũatiores aut cala
mitoſiores. Id aũt nedum philoſophicis nexibus nimis
arctã dei potentiã cõtendẽtibus: verũ potiꝰ theologicis
ratiocinationibus auctoritatibuſqꝫ:diſiecta ſuperſtitiõe:
veritatẽ ſincerã ſolidius:depromẽtibus. ad horũ fodican
dã inſaniã:qui cũ ex aduẽticia:ſupernaqꝫ ſcaturigine for-
tuitos audirẽt prodire effectus. infinitaqꝫ eſſe:que nõ tã
cauſis q̃ꝫ effectibus nõnũq̃ꝫ obtingerẽt. eaqꝫ pro ſui infini
tate ignoratiſſima. eo errorũ venere. vt cuꝫ infinita nec no
minari nec explicari ſatis poſſint. Illi etiã fortunã ipſam

Prologium.

ex infinitis eorū opinatiōe pendētē: inſcrutabilē ignotiſſi
mā ac per hoc occultū numē putarēt: qđ tñ cū neceſſe eſſet
vel placare infenſū: vel clementius efficere ꝓpitiū: pauidi
agreſtes: tāto maiorib; hoſtijs. ingētiorib; delubris: calēti
buſq; aris: celebrandū inſtituerunt. quo illud eo diuinius
quo occulti⁹ admiratiuſq; cōiectant. Vñ effectū: vt ſolēni
bus ſacris inſtitutis: etiā biformē quādā illi imaginē ſiue
ſtatuā: colore variā: veſtitu diſcolorē. rotā indefeſſe verſātē
cecāq; quaquerſū per tēpla: per cōpita per aras erigi cura
rēt. Adeo quidē īpēſe: vt pluris hāc fortunā ſūmo celicolaꝝ
Ioue colerēt: obſeruarētq;. per rotā inſtabilitatē: per ceci
tatē fortuitorū īprudētiā. veſtitu diſcolori: effectuū varia
bilitatē: inſinuātes. poeta id cōteſtāte dū cecinit.

Hec dea nō ſtabili: q̄ꝫ ſit leuis orbe fatetur
Que ſūmū dubio ſub pede ſemper habet
Quolibet eſt folio: et quauis incertior aura
Par illi leuitas perfide: facta tua eſt
Et iterū altero adſtipulante.
Valet yma ſūmis mutare: et inſignē attenuās dea
Obſcura promens: huic apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit: hinc poſuiſſe gaudet. Et rurſus.
Quid nō ſeua voluit ſibi fortuna licere.

Quas deniq; fortūe cōditiōes: īpudentiā: temeritatē: iſta
bilitatē: q̄ paſſib; ambiguis vbiq; volubilis errat. et ſi cū
ctis in reb; alijs: maxīe tñ in his q̇ ſublimi excelſoq; ſūt lo
co. regib; pricipibuſq; ꝯſpicari licet. Ac veluti experimēto
depꝛhēdere. ꝙ videlicet varijs perculſi fortūe ꝓcellis: nūc
ſe humi tollāt: nūc in ima viciſſim deſidāt. oīm labori anx
ietati: luctificoq; dolori vti trāſpirantib; ventis expoſiti
dicente Seneca.

Regnorū magnis fortuna bonis
In precipiti dubioq; nimis excelſa loco
Nūq̄ꝫ placidam ſceptra quietem

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0031-0

Adeo

Alia ex alijs cura fatigat
Verat**q**ꝫ aníos noua tempeſtas
Vt precipites regū caſus: fortuna rotat
Metui cupiunt: metuiqꝫ timent
Nō nox illis alma receſſus prebet tutos
Nō curarū ſomnus domitor pectora ſoluit

Que cū hoc ſe modo habeāt: vti videlicet rex ſūma penes fortunā ſit: hec regna. īperia: vrbes: ⁊ opida publice ꝑuati euehat: deꝑmat: leges figat atqꝫ refigat: ſceptra cōferat ⁊ trāſcribat. Sūma certe neceſſitas eſt: diſquirere hoc loco q̄nā hec tante maieſtatis dea: quā verſat rotā: quos fundat illa crateres: aut ſi horū nihil ratū exiſtat: verū ſtulta gētilitate dūtaxat cōmentū. Qui tū veri dij ſint: q̄ ſuperne cauſe: q̄bus alij alijs ſunt mortalibꝫ fauſtiores. q̄bus ue acceptū referre deberemꝰ: qđ inſperato nōnūqꝫ: et ꝑter intentū experimur: ceteraqꝫ id genꝰ pluria: nobis crebro nequidē cogitātibus: obueniētia. His equidē explicatis: fore cōfidimꝰ: vt qđ de fortuitis euētibꝫ: dicēdū pollicebamur: id ſimus ꝓ rei ſublimitate: et ingenij ībecillitate: quoquo modo cōfieri potuit: ꝓſenti Epithomate aſſecuti. Sed iā priuſqꝫ accingamur: antehac dicēda capitibꝫ interſtincta exhibebimus hoc modo.

Caput Primū.

Bonā fortunā a ſupernis: celeſtibuſqꝫ prodire cauſis: videlicet deo: ſpiritu: orbiū motrice: ſiderūqꝫ poſitione.

Caput Secundū.

Ad fortūate eligēdū: electūqꝫ fauſte feliciterqꝫ ꝓſequēdum hij mortales: a deo ſpiritibꝫ: ſiderūqꝫ poſitione iuuentur: ac per hoc iſtis tribus fortunentur.

Caput Tertiū.

Qđ etiā quo ad electorū mediorū meliorē comodioremqꝫ ad fortunā aſſequendā vſū: ſiue fauſtiorē electorū proſecutionē: a ſupernis mortales iuuentur.

Caput Quartū.

Angelico ſpiritu:

Qđ iter inclinationē: q̄ a ſupernis illis cauſ mortales ſu-
uāt: ad fauſte eligēdū: dei: ſpirituū: celorūq; dr̃a exiſtat.

Caput Quintū.

Qđ auxilioꝝ q̄b; a celeſtib; corporib;: ab āgelicis ſpiritib;
a deoq; iuuamur: altero eſt aliud p̄ſtabili⁹ ⁊ vniuerſali⁹.

Caput Sextū.

Angelicos etiā ſpirit⁹ ī electiōib;: actiōibuſq; nr̃is: nobis
ſuppeditare auxilia: hic nuncupatius oſtenditur.

Caput Septimū.

Qđ a celeſtiū cōfigurationū motu: lumine: aſpectu: et in-
fluxu tertio loco: iuuētur in agendis mortales.

Caput Octauū.

Qualis ſit īter auxilia ſuperne agentiū dr̃na: quib; a deo:
angelo et celo ad fortūate agēdū electiſq; recte vtendū iu-
uamur.

Caput Nonū.

Ex his que de tribus celitus electiones et operatiōes no-
ſtras fortunātibus dicta ſunt correlaria totidē eliciūtur.

Caput Decimū.

Aduerſū p̄dicta lucubrādi ⁊ maioris intelligentie gratia:
a quibuſdam quedā producunt argumenta.

Caput Vndecimū.

Argumēta ſupradicta quibus cōtendebāt: ex angelico ſub-
ſidio neminē fortunari: diſſoluūtur.

Libri Secūdi: Caput Primū.

Bonā fortunā: a ſupernis: celeſtibuſq; p̄dire cauſ videlicet
deo: ſpiritu: orbiū motrice: ſiderū poſitione.

Vncupati⁹ igit̄: vt reſciat̄: q̄b; nā cauſ p̄morib;:
n fortuitu nob̄ obueniētes euēt⁹ acceptos referre
debeam⁹: reuocare in mediū p̄ſtat id qđ p̄cedē-
ter diſſeruim⁹. Cū videlicet quēpiā: recte bene fortunatū
cēſerī: cū illi ardui q̄ddā boni p̄ter intētū obuenerit. Cui⁹
ille neq̄dē: vnq̄ cogitatū aut cōiecturā p̄habuerit. Eſſeq;
hūc in agētib; ordinē: vt q̄to alterū altero: vl̄ gradu vl̄ po-
teſtate alti⁹ exiſtat: tāto et illi⁹ intētio: p̄ſciētia: p̄uidētia:

gubernatio rerūꝙ; diſpoſitio: āplioꝛ et vniuerſalioꝛ extet. quo fit: vt ſi q̄: etiā obtīgat cuipiā: p̄ter ſui ītētionē: ſciētiā: vł inferioꝝ etiā: circa eū oꝛdinationē. neq̄ꝙ; tn̄ id ſupernū oꝛdinē euadat: aut ſuperioꝛis gubernātis elabat̄ diſpoſitionē. Adeo vt in cōfeſſo ſit. Oē qđ moꝛtalibꝫ obuēit: aut fauſti illis poꝛtēditur: obtingitꝙ; vel neſcijs: ꝛ nihil tale ſuſpicātibus. Id tāetſi: reſpectu ꝓximaꝝ illis: īferioꝛūꝙ; cauſarū: foꝛtuitū eis obuēiſſe agnoſcat̄. Tn̄ ex ſupernis diuiniſꝙ;: illis ipſū haud aliter: q̄; p̄deſtiatū obuenisse ſinceriter agnoſcāt. acceptūꝙ; (vt par ē) referāt. Cū itaꝙ; (vt ſigillatiꝰ dicat̄) hō: q̄;tū ad coꝛpoꝛeā molē: celeſtibꝫ coꝛpoꝛibus: ſm̄ ꝟo intellectu: ſpiritibꝫ: ſm̄ volūtatē optīo maxīo deo. ſubſit. poſſitꝙ; (vt dixiꝰ) q̄ddā obtingere p̄ter hoīs intētionē. qđ tn̄ nequaq̄; p̄tergredi intelligētiā agētis poſſit vniuerſalis: quī potiꝰ: cauſet̄ ab eo: oꝛdinet̄ꝙ; ꝛ ꝓdeat: diſpoſitiōe celeſtiū coꝛpoꝛū. angeloꝝ illumiatōe: ꝛ potiſſimū dei gubernatiōe. A q̄bꝫ veluti p̄moꝛibus: oīm euētuū ī iſtis inferioꝛibꝫ obtingētiū: cā decerpit̄: cur his: aut alijs: vł ignoꝛātibꝫ: ꝛ nihil tale ſuſpicātibꝫ: ī actōibꝫ: aut alioquī ī alijs cōmūicatiōibus felix fauſtūꝙ; q̄ddā obtingat. ꝓfecto cū hec hoc ſe mō habeāt. nūcupati debꝫ hō a ſuperioꝛibꝫ iſtis tribꝫ: videlicet celo: āgelo: deoꝙ; foꝛtūatꝰ cēſeri. hiſꝙ; veluti moderatoꝛibꝫ auſpicibuſꝙ; p̄mis: acceptū: q̄cquid īopinati mūeris exceperit: referre. ꝛ nequaq̄; dee iſte (numini ſcilicet ceco) biformi: diſcoloꝛi: ābiguiſꝙ; paſſibꝫ queꝙ; voluēti reuoluētiꝙ;. ꝓ poete ſnīa: q̄ inq̄t Nō ratione nō leges nouit foꝛtuna: hoībꝫ aūt īperat: ꝓ p̄ꝛijs ſine rōe fluctibꝫ tracta. Nō vt de celeſti coꝛpoꝛe: audētiꝰ: aſtruere poſſimꝰ: ipſe nob̄ Ptolomeꝰ auctoꝛ eſt: dū ad lineā ait. diciꝰ p̄mitus: q̄ duo lūiaria ſūtinuēta ꝓ maioꝛiparte ī natiuitate taliū: cadētia ab angulis vel nō ꝯcoꝛdātiā aliq̄; cū aſcēdēte habētia: ꝛ planete īfoꝛtūati ī angulis potentes. Cū igitur hoc ſic inuentum fuerit: conuenit vt hoc: illi foꝛe contingat: q̄ in miſeris et infoꝛtunatis natiuitatibus multotiens euenire dicitur. q̄bus: quid apertius q̄; infoꝛtunatū: cū ſigni

Ptolomeus 3. q̄dripartiti c. octauo.

Hominē: quotiēs luminaria in natiuitate cuiuſpiā īuenta fuerint ī tertia: ſexta: nona: aut duodecima domo. aut vbi plures infortunati planete (qualis Mars: Saturnuſqꝫ) in angulis quattuor: aut eorū pluribus extiterint. In effectū: vti credatur: quandoquidem (qꝫtūad corpus attinet) homo celeſtiū ſubeſt irradiationi. hūc inde etiā vel fortunatiorē: vel infauſtiorē: diſpoſitiue ſaltē prodire. Id qđ expreſſius Hali inſinuat: dū ſcripſit. Gubernatores partis fortune: dū fortes potēteſqꝫ fuerint: natū ſignāt magnarꝫ fore dominū diuitiarū. potiſſimū ſi duo luminaria: teſtificabunt in teſtimonio accordato. et id quidem de celeſti influxu: ſic ſe habet. Verū quomodo etiā angelici iſti ſpiritꝰ res hominū fortunēt: cuſtodiāt: tueāt. Iſidorus explicat dum inquit. Singulas gentes: prepoſitos nedū angelos habere perhibent. Verū: ſingulos etiā hoīes ſingulos habere angelos: experimēto cōprobatur. Ac idipſū Origenes quoqꝫ. Adeſt (inquiēs) vnicuiqꝫ noſtrū etiā minimis: qui in dei ſunt eccleſia: angelus bonꝰ: angelus domini. qui regat: qui moueat: qui gubernet: quiqꝫ pro actibꝫ noſtris corrigendis: ꝛ miſerationibus expoſcēdis: quottidie videant patris faciē: qui in celis eſt. Verū poſtremo id de deo optimo maximo ambigere: aut exquirere ſuperuacaneū eſt. dicēte Bohetio: deus per ſe regit oīa q̄ homīs eſſe cōſenſimus. ꝛ hic eſt veluti quidā clauus: atqꝫ gubernaculū: quo mūdana machina ſtabilis atqꝫ incorrupta ſeruat. Cernis ergo o lector: quibus acceptū referre deceat fortuitū euentū. deo inquā: qui ſiue motricū: ſiue aliorū quorūlibet ſpirituū miniſterio. per celeſtiū ſtellarū: poſitionē. orbiūqꝫ et motū et lumē et influxū: hominibus ꝓuidet et beſtijs. cuiqꝫ pro ſui clemētia: eorūqꝫ indigentia. vel proſpera deſtinās vel aduerſa. Id Hieronio explicante: dū inquit. Etenī vt breuiter aliqua de ſecretioribus perſtringamus. Ab initio deꝰ: cū feciſſet mūdū: ꝓfecit ei ꝛ prepoſuit quaſdā virtutū celeſtiū poteſtates. quibꝫ regeretur et diſpēſaret mortaliū.

Qui ex fortuna fortunatiores.

Hali in. 4. q̄dripartiti. c. primo.

Iſidorus.

Origenes.

Boetius.

Hieronimꝰ.

genus. Explodendi igitur ſũt vel tota ſcena chriſtiani the
atri exſibilãdi: qui ſuperſtitõe relligionẽ cõmutãtes. Arbi
trantꝰ cecã quandã deã: alijs (niſi pernitioſiſſime cecutien
tibꝫ) quicpiã largiri fauſti: aut infortunati. Audiẽdiqꝫ hũ
Auguſtinꝰ.8. de ciuitate.
ſoli (ꝑ Aureliana ſniã) philoſophi. qui: ꝺ deo ſentiẽtes: qꝫ
rerũ creatarũ ſit effectiuꝰ: lumẽqꝫ cognoſcendorũ: et bonũ
agendorũ. qꝫqꝫ ab illo nobis ſit nature ꝓncipiuꝫ ⁊ veritas
doctrine: et vite felicitas. Illos: inqͭ: ceteris anteponi mꝰ
eoſqꝫ nobis ꝓpinquiores fateamur.

Caput Secundũ.

Qꝺ ad fortũate eligẽdũ: electaqꝫ feliciter ꝓſequẽdũ: hõ a
celo: angelo: deoqꝫ: iuuetꝰ. ac per hoc his tribus fortunetꝰ.

v Erũ vt ipſũ quoqꝫ quod diximus: vtpote nos a
ſupernis agẽtibus celo: angelo: deoqꝫ optio vti
om̃is boni demiſſoribꝫ: fortuitos potiſſimũ ſor
tiri effectꝰ: hoſqꝫ illis referre acceptos debere: ſignificãtiꝰ
iterũ atqꝫ iterũ: cõmonſtremꝰ. Reuocãde ſũt in medium
actiões quibꝫ liquidiꝰ: fortũati ne: ſimus: deꝑhenditꝰ. Ele
ctiones videlicet: accõmodorũ ſalubriũqꝫ ad gerẽdũ quic
piã vel aſſequẽdũ mediorũ: et electorũ eiuſmodi mediorũ
fauſtas ꝓſecutiões: ſiue etiaꝫ executiões. Nã ſatis liquet
hũc nõ parũ felicẽ eſſe: qui qꝺ in vita vtile eſt: ꝑelegit. feli
tiorẽqꝫ q̃ electo bñ vtitꝰ bonoqꝫ vſui: bonuꝫ adhibet finẽ. et
hoc ipſo: velut ĩtermedio ſubſidiariaqꝫ ope: ſalubriter: qꝺ
cupit: aut aſſequi nititur adipiſcitꝰ. Maxĩe vbi nec ratio:
nec cogitatꝰ: nec deliberatio interuenit: dũ hec eligeret: vl
ſic electa ad hũc finẽ comodũ ſibi: ſed ne quidẽ intẽtũ: verꝫ
caſu potiꝰ ĩopinato: deſtinauit. Cũ extra contrauerſiã cre
bro obueniat: vt in vtroqꝫ defitiamꝰ. vtpote: q̃ nec finẽ pre
meditemur: nec equa deligamꝰ media: q̃bus fineꝫ aſſeq̃re
mur. Neqꝫ ſi eligerimus: his tñ ad bonũ vti poſſumꝰ. ĩfor
tũati nimirũ: hoc modo: et in perfitiẽdis his intẽtis infe
lices: queãdmodũ ꝺ Hanibale aiũt. vicere ſcis Hanibal vi

Fortunatas.quomodo deus

ctoria vti neſcis. dictū ī eū:dū ad tertiū ille lapidē romā̄e
incūbēs vrbi poſt tot cedes:⁊ partā de hoſtib⁹ cruētā victo
riā: roma īdubie potit⁹ eſſet:ſi vti ceperat:fortūa vti volu
iſſet:aut poti⁹ reſiſtētib⁹ illi ſupernis fortūantib⁹:victoria
vti potuiſſet. At iuuant̄ his trib⁹ mortales(quos dixi⁹)ſu
pernis agētibus. Prīo:vt bñ fauſteq3 eligāt media:quib⁹
q̇ddā feliciter adipiſcant̄.qđ quidē de deo:angeloq3:occul
tū eſſe neq̇t. Nā tāetſi optim⁹ cōditor ſol⁹ directe ad volū
tarios potēter moueat act⁹.ſicuti q̇ ſol⁹ in manucor regis
habēs:id quo volet īuertat.tñ dū angelici ſpūs nob̄ ꝓpo
ſiti:mēti nr̄e.et ītelligibile quoddā bonū oſtendēdo:vel lu
mē nr̄m natura obſcuꝝ:illuſtrādo ſiue cōfortādo:id perſpi
cere faciūt:qđ reliquū ne quidē cōſpicaremur. Prodit cer
te:vt horū adiutorio ſupernoꝝ iſta noſtris acomoda vſib⁹
deligam⁹.q̄ cur:vñ:aut quomodo:aut ī quos vſ⁹ deligerī⁹:
ne quidē interrogati reſpōdere poſſi⁹:qđ vbi hoc mō obue
nerit:q̇s abnuet hāc fortunatā electionē ſupernoꝝ directi
one perfectā. Sic vbi celeſti quodā influxu corpora diſpo
nūt̄ noſtra:vt horū influxu:aut irritamēto:emot⁹ anim⁹:
aliquib⁹ p̄ ceteris oblectet̄:⁊ oblectata p̄elegit: q̄ p̄ter intē
tū vſui ſūt ⁊ comoda:tāetſi hec taliaq3 futura eſſe:nec p̄ſci
uit:nec aīaduertit. Certe et hec quoq3 electio fortunata:
ex celeſti ꝓdijt in corpora īpreſſiōe. Itaq3(vt iterū dicā⁹)
qñ ex celeſtiū irritatiōe corporū: ad aliq̄s vſui futuras in
clinamur electiōes.quarū tñ nequaq3 agnoſcim⁹ ratiōes
ſpirituūq3 ſupernorū:vel obiecti ꝓpoſitiōe: vel lumīs nr̄i
cōfortatōe:aut etiā volūtatis motiōe:ea deligim⁹:p̄noſci
m⁹:ac ꝓponimus.q̄ alioquī nequidē noniſſemus:nec dele
giſſem⁹.nec cui vſui ſeruirēt:aīaduertiſſē⁹. Tū(iq3)recte ī
horū delectu medioꝝ a ſupernis fortūati cauſ̄ dici poteri⁹
Sicuti e regiōe:ſi ex his trib⁹ cauſ̄ in ꝯtriū comodo vſuiq3
nr̄o:eligēdo defeceri⁹:īfortūati dep̄hēdimur.vti Hieremie
dr̄.ſcribe hūc viꝝ ſterilē:q̇ ī dieb⁹ ſuis nō ꝓſperabit̄:⁊ id q̇dē
ꝙ fortūate electōi celeſtes ꝯferāt cāe ſui autores p̄dunt.

Jmpꝛimis aūt Ptolomeꝰ in pꝛincipio cētiloquij: vbi ab
Ptolomeus — aſtris hominū foꝛtūari opera iſinuās inq̄t. Jlle q̄ facit ali
qđ opꝰ ex natura: vel artifitiū: iueniet ī natiuitate ſua pla
Hali. — ne tā foꝛtē ex natura eiuſdē rei. vbi Hali id latiꝰ ediſſerēs
adijcit. Tales eſſe ſtellas et ex eis foꝛtitudines manātes:
et earū in animalibus opera: qualia in coꝛpoꝛibus elemē
ta. Uero ꝙ ideo qñ aliqua fuerit foꝛtis in natiuitate ali·
cuius: apparebit opus illiꝰ planete: in illo nato et cito ad
diſcet id artifitioſe ꝙ pꝛofitiat. Adijtiēs eſſe foꝛtitudinem
planete: vt ſit in aliqua ſuarū dignitatū: et aliquo angulo
et aliquo bono eſſe a ſole: vt ſi tres ſuperioꝛes fuerint oꝛiē
tales: duo vero inferioꝛes occidentales. Aſtipulat̄ in ꝓpoſi
Almanſoꝛ. — tionibus Almanſoꝛ dū ſcribit. Nūqꝫ pauper erit et inops
cuius natiuitatis dominus fuerit Jupiter. Et e regione:
nō cōgregabit pecuniā nec theſauriſabit: niſi ille cuius aſ
cendētis dominus et dominꝰ quarte fuerit idem planeta
Sicuti nec lucrabit̄ pecunias et diuitias: nec ſplēdide vi·
uet: niſi cuius dominus aſcendentis et dn̄s decime fuerit
idē. Liquet igit̄ his recenſitis pleriſqꝫ quoqꝫ alijs: q̄ ꝓfu·
ſius in de fato recenſuimꝰ. quia electōi foꝛtunate: comode
ſint pꝛopitie ſtelle ⁊ ſupercelestes cauſe. quod de deo: ange
loqꝫ veluti alioquin manifeſtarijs rectoꝛibus ſuperuaca·
neū cenſeo cōmonſtrare. Cū id adeo vſqꝫ pateat vt nō ſit
canibus notioꝛ delia noſtris. Sed iā quomodo etiā ad ele
ctoꝛū pꝛoſecutionē p̄dicte cauſe ſubſidiētur: exponamus.

Caput Tertium.

Nō etiā quo ad electoꝛū medioꝛuꝫ: melioꝛē comodioꝛēqꝫ:
ad foꝛtunā aſſequendā vſū ſiue fauſtioꝛē electoꝛū pꝛoſecu
tionem a ſupernis: moꝛtales iuuentur.

At de medioꝛū quibus aliqđ foꝛtunate: feliciter
qꝫ aggrediamur: aut quicpiā aſſequamur cōmo
di vtiliſqꝫ et pꝛeſtabilis: electione: quomodo a
ſuperis foꝛtunetur id hactenus. Nūc vero quomodo etiā

Ad mediorũ electũ:⁊ figurãdos:

ad electiõis fortunate:vel electorũ executionẽ fortunatio
rẽ.his ipſis ſuperis, hõ promoueat̃.dicturi:p̃dicta neceſſe
eſt aliquatenus repaſtinemus. Nã cũ iã perhibuerimus
tũ nos quicpiã adipiſci auxilij a ſupernis in fortũata ele-
ctione:quãto vel diſponat̃ per celeſtia corpus:vel illuſtret̃
per angelos mens:vel inclinet̃ volũtas: ad ea que ne q̃dẽ
cogitãda:aut deligẽda:aut:ob quã cauſã deligerim⁹:q̃ren
tibus reſpõdere poſſimus. Id correſpõdenter in executõe
electiõis vel electoruꝫ obtingere poteſt. q̃to ex illis ipſis
ſupernis:robur et efficatiam aſſequimur.ad explendũ vł
ad finẽ deſtinandum.illud qđ ſupernorũ monitu directio
neqꝫ delegimus.qđ robur: nobis a deo ſuppeditari ethni-
ci ꝯprobant.dũ Epicuri oĩm cauſis deos ĩmittebãt.hoſqꝫ
ad inferiorũ ſimilitudinẽ ob id etiã figurabant:ymagina-
bant̃. Perhibẽtes(cauſa verbi)deos non quidẽ carnẽ:ſed
vt carnẽ aliquid habere.et nõ os:ſed aliquid vt os.et non
pellẽ:ſed aliquid vt pellẽ habere. ſicqꝫ de reliquis quoqꝫ.
Addicientes:hos diſtributos eſſe in oĩbus rebus tã ſuperio
ribus q̃ꝫ inferioribus oĩaqꝫ legibus ſue volũtatis ĩmobili
ter adminiſtrare. Que tãetſi pro chriſtiane veritatis ſnĩa
minus vera extent:ſi crude accipiant̃. Adeo (vt etiã ſtoyci
his refragantes:id qđ corporaliũ ſimilitudine de dijs epi
curi dixerint: virtutibus tribuerĩt ſpiritualib⁹: ac per hoc
noſtre ſentẽtie de executionũ adiutorio firmãde, primius
acceſſerint. Tamẽ dũ digeſtius Peripathetici res exami
nãt:perhibẽtes mũdi totaꝫ diſpoſitionẽ:ex motu celi:eiuſ
qꝫ influxu pendere. hancqꝫ qua mũdus totus regit̃ ⁊ mo
uetur ex prima cauſa celis infundi. hij noſtraꝫ magis p̃ce
dentibus philozophis:⁊ quo ad fortunatã electionẽ: ⁊ ele
ctionis executionẽ:penit⁹ ſentẽtiã aſſeuerãt:et cõfirmãt.
Id qđ et de celeſtiũ in huiuſmodi fortunata executiõe iu-
uãda operatiõe eo manifeſtius.quo experimento dep̃hen
dimus:in quibuſdã herbis gẽmiſqꝫ:et lapidibus:p̃ter ma
nifeſtas(hoc eſt elemẽtales)qualitates:⁊ has inſequẽtes

Epicureoruꝫ ſententia.

Stoycoꝝ de eodẽ ſnĩa.

Peripatheticoꝝ ſnĩa.

De celeſtib⁹.

actōes:quaſdā inueniri nobiles: ⁊ ab occulta proprietate
Ptolomeus ſiue ſpecifica forma prominētes operatōes:Ptolomeo id
ī cētiloquio: aſtāte:dū ī̄ centiloquio ait. Vultus hui⁹ ſeculi ſubiectos
eſſe celeſtiū vultibus. Nexo ꝙ icc irco ſapiētes(qui ymagi
nes faciebant)inſpecto ſtellarū in celeſtes vult⁹ introitu:
Hali ei⁹ ibi- operabant̃:qđ debebāt.qđ interp̄tat⁹ Hali in ꝯfirmationē
dē iterpres. adijcit.viſū ſibi romanū in egipto militē ſarracenum illic
effectū:qui cū audiſſet cōmilitonē quēdā armigeruꝫ:diri⁹
ob ſcorpiōis pūcturā:eiulantē.protinus ꝓtractis ex mar-
ſupio ſigillis incēſi odore infectis:vnū militi:vt manu fer
de Romulo. ret:porrexit.quo facto: de repēte q̄ a ſcorpiōe pūctus erat
ſedato dolore cōquieuit.qđ ſigillū:vbi Hali ꝯſpexiſſet: im
preſſū illic ſcorpiōis vultū offendit.Atqꝫ qꝛ id luna ī ſcor-
pione exiſtente:ſculpſerit a milite īterrogato: reſponſū ac
cepit. q̄ ī hāc narrat ſententiā: quo aſtruat ſcorpio terreſtri
et ſerpenti celeſtes et ſcorpios ⁊ ſerpētes domīari. Qđ vbi
verū eſt:quid miri ē ſi artifices quidā:medicíqꝫ ⁊ cyrurgici
ab aſtris natalitiaqꝫ cōſtellatiōe:in obeūdis operibꝫ ſuis:
ceteris ſint lōge fortūatiores. qđ et ipſe non dubio experi
mēto:in meo olī cōcertatore cacomedico dep̄hendi.q̄ tāet
ſi artē callere putaret̃:quotquot tamē curādos excepiſſet:
orco demiſit.aut ex egris egerrimos:alioꝝ vix opere reuo
cādos:reliq̄t. Qđ ꝓmiſcue supernoꝝ auxiliū ad fortuitos
quoſuis euent⁹ referri arbitrati aſtrologi:dicūt ex Ptolo-
Ptolomeus mei verbis duas ſtellarū erraticarū Iouē ſcilicet ⁊ venerē
lunāqꝫ etiā ob id ſm̄ priſce viros auctoritatis: fortūas di
ci.ꝙ eorū ſit cōplexio temperata:ꝙqꝫ illis multū caloris
humoriſqꝫ interſit.Opera vero ſaturni atqꝫ Martis: ope
ribus predictarū ſtellarū naturaliter aduerſa fore:teſtati
ſunt.ꝙ horū alter per frigiditatē intenſā:alterqꝫ per ſicci
tatē extremā:operet̃. Quibus ſatis ſuperqꝫ cōſtat: neduꝫ
ad fortūatiorē electoꝝ a nobis executionē plurimū como
dare:deū naturāqꝫ.hoc eſt celeſtiū influxū.verū cūcta ſub
diuo:his duobus.vtpote hoc:vti omniū cōditore.iſto vero

vti inſtrumẽto ꝓpagari:foueri ꝛ amplificari. Minĩe tamẽ p̄dicte celeſtis ĩſtrumẽti (veluti alioq̄n ĩmoti:ꝛ inanĩati) excluſa motrice:quã: angelicũ putare ſpiritũ relligio chriſti ĩuitat:ꝛ ſcriptura ſaluatoꝛis nũcupamẽto inſinuat.dũ ait.virtutes celoꝝ mouebunt̃.has equidẽ oꝛbiũ motrices: alioſq; celeſtes ſpũs:nedũ iuuare nr̃e electõis executionẽ foꝛtũatioꝛẽ.verũ vniuerſe ſubceleſtis machine propagationẽ. Tũ Auguſtin⁹:tũ innũeri aliȷ̃:auctoꝛes ſũt atq; aſſertoꝛes:Auguſtin⁹ inq̃:dũ q̄rto octauoq; ſuper geneſim ad litterã ſcriptũ reliq̄t. Indidiſſe videlicet deuz:reb; cauſas ſemĩales inſtar cauſarũ rationaliuz:quib; oẽ nature opus produceret̃. Cõmentatoꝛe adſtipulãte dũ ꝛ ille perhibuit hoc totũ (puta nature opus) ꝑueniſſe arte diuĩa intelligibili: q̄ ſimilis ſit foꝛme vnius artis pꝛincipalis ſub q̄ fiãt plures artes. Perĩde ac dixerit: qꝛ ab ydeis que ſunt i mẽte opificis:vbi ars quoq; pꝛincipalis vniuerſaliſq; cõſiſtit et a ſpetiebus:q̄ ſunt in mẽtibus motoꝛũ oꝛbiũ:in quibus multe artes ideſt foꝛme exẽplares ſiſtãt:ſub illa diuĩa arte pꝛincipali: ꝑueniãt oĩa quecũq; ĩ ſubceleſti machina per celeſtia coꝛpoꝛa:et motricũ ſiccine mouẽtiũ fiũt molimĩa Quod et Bohetius quoq; grauiſſimus auctoꝛ pari ſẽtentia aſtruit:dũ ait.ex foꝛmis q̄ ſunt pꝛeter materiaz veniſſe has:quas videm⁹ materie foꝛmas ineſſe:ꝛ coꝛpoꝛeas effectas:quib;(adȷ̃tiens) nos velut foꝛmaꝝ nomine abuſi:incõgruentius foꝛmas appellamus:earũ relatiõe paradigmalium rationũ:et foꝛmaruz inmaterialiuz in mentibus intelligentiarũ exiſtentium. quarum potius ymitagines quedã putande ſunt tanq; ab his exemplate. dum earum directione intelligentiarũ: ex ſeminaribus in mundi elementis contentis:per celeſtes motus ineſſe traducuntur. vti nos latius libꝛo de Celi nobilitate tertio digeſſimus. hicq; ea citamus vti compꝛobemus:cũ omnia ſubceleſtia motricũ conſtent beneficio. Miruz minime videri debere: quia humane electiones:ac electionũ ſuarũ executiones:

Auguſtinus.

Cõmẽtatoꝛ 12.metaphi.

Boetius.

Spiritus ſubſidientur.

Ab angelicis illis iuuēt ſpiritibus fortunēturqꝫ vti a cau ſis ſupremis: quibus acceptū referatur quod nobis fortui tu ac preter ſpē obtigit fauſtūqꝫ felixqꝫ. Id quod toto hoc capite diſquiſiſſe volebamus. Iuuare ſcilicet: mortalium fortunatas electiones ſupernas tres cauſas. Sed nūc ꝙ hee ipſe etiā (quatenus electis bene fortunateqꝫ ad finis aſſecutionē: vtūtur vel delicta bene fauſteqꝫ exequāt) illoſ ipſos iuuent: inſequenter proſequamur.

Caput Quartū.

Qd̄ inter inclinationē: qua a ſupernis illis cauſis morta les iuuant ad fauſte eligendū: dei: ſpirituūqꝫ dīna exiſtat.

v Et quādo mortales: dupliciter vt fauſtū q̄ddā fortunatūqꝫ aſſequant: preter ſpem: atqꝫ inten tionē: iuuari a ſupernis perhibuimꝰ. vtpote in clinatione: ad media: actionū ſuarū deligenda. et ſecundo auxilio ſubſidiario: ad electis bene vtendū. quo fauſte for tunate: et tamen preter ſpē: finē aſſequūtur felicē. Eſſetqꝫ eaꝓpter de ſecūdo: poſteaq̄ꝫ primū precedēti capite digeſſi mus cōtinuata ꝓſecutionis ſerie: ediſſerendū. Tamē: duz intereſt: inter inclinationē: qua ad fauſte eligendū morta les a celo diſponūtur: ab angelis perſuadent: a deoqꝫ op timo mouent. Jccirco: hoc loco neceſſariū erit harū incli nationū diſcrimen p̄nouiſſe. Priuſq̄ꝫ ad ſecundū: quo for tunatiores prodimus. auxiliū videlicet ſubſidiariuz: quo electis frugalius vti poſſimus: cōcedamus. Intereſt igit primo inter eā: que eſt hominibus ab celeſtibus corporibꝫ et que ab angelis inclinationē. pro eo ꝙ corporū celeſtiuz impreſſiones: materiales quaſdā in nobis cauſant diſpoſi tiones. quibus nedū quiſpiā bene dicit vel male fortūatꝰ: ymo bene vel male natus. idqꝫ hoc ipſo: ꝙ ſic diſpoſiti: in clinamur vel bene vel male: vel ad bona comoda: vel pra ua incomodaqꝫ media: quibus aliqd̄ nobis vel fauſtū vel infelix obtingat. quod Areſtoteles in magnis moralibus

voluiſſe videt̃:dũ ſcripſit bene fortunatũ eſſe:bñ natũ eſſe. Qđ autẽ eiuſmodi a celeſtibus inclinatio extet: et non rationali parte hinc conſtare poterit:q2 vbi ex diuerſitate rationis ĩtellectuſq3 nature prodiret. vt hic ad comoda: hic vero ad incõmodiora deligẽda media:inclinaretur.conſequẽs eſſet: vti pro inclinationũ diuerſitate: formalis ĩter ſic ĩclinatos diuerſitas:ſpeciuocaq3 proſiliret. cũ formalẽ diuerſitatẽ:ſpeciuoca ĩſequatur.vti materialẽ diuerſitatẽ differentia nñeralis.dicitur igit̃: a celeſtibus ſic inclinat9 homo:nõ ſolum bene fortũatus: ſed et bene feliciterq3 natus.dũ vero intellectus hominis vel illuſtrat̃ ab angelo: ad aliquod agendũ.aut volũtas inclinetur a deo: ad quicpiã fortunate eligendũ. nõ ĩprimitur tũ aliq̃ materialis diſpoſitio:aut fatalis(vt ſic dicatur)affectio.qua ſic diceretur bene natus:ſed intellectus quedam illuſtratio: aut voluntatis motio prodit.qua :dicatur bene cuſtoditus et gubernatus hoc a ſpiritu:illo a deo homini obtingẽti.Intereſt igitur hoc primo modo: inter celi ſpirituumq3 inclinationẽ.Secũdo vero loco:etiã inter dei inclinationes et aliorũ vtpote celi et angelorũ intereſt.Qđ angeloꝝ celiq3 inclinatiua erga hominẽ motio.habet ſe dũtaxat ad electionẽ hũanã.vt affectus ĩtellectuſq3 humani:diſpoſitiua qua melius cõpoſite ĩtellectuales he vires.melius frugaliuſq3:quod vſui eſt:eligãt.diuina vero motio imo inclinatio.vti:operationẽ: ad quã deus inclinat:perfitiens. qđ vel hinc patere poteſt:q2 neq3 angelica ſuaſio: nec celeſtis impreſſio ad opus imp llat:verũ aliquãdo excutitur(hoc eſt tam celi q̃3 angeli)inclinatio.ymo etiã eorũ impreſſio et cuſtoditio.dicente in angelorũ perſonis Hieremia:Curauimus babilonẽ et nõ eſt curata.diuina vero inclinatõ.(vti illius de homine prouidentia)certa ſemper eſt: ⁊ ĩfallibilis abſq3 tamẽ coactiua neceſſitate. cũ:qui hominẽ rectũ creauit:illũ ĩ manu cõſilij ſui reliquerit.quod quo pacto intelligat̃ latiſſime libris de prouidẽtia ⁊ p̃deſtinatõe

explicauimus. hic ſat ſit nouiſſe: quia inefficax plerūqꝫ eſt
et celi et angeli: reſpectu homīs ad bonorū mediorū dele-
ctū inclinatio. verū infallibilis ſemper ea (quā a deo exci-
pit homo) inflectio eſt. nihil dei diſpoſitionez pſcientiāqꝫ
ſubterfugere potente. Ac hinc tertio etiā inter angelicam
celeſtēqꝫ intereſt inclinationē. ꝙ hec permodū fiat intelli
gibilis conſiderationis: iſta vero modo paſſionis. Equidez
cū celeſte corpus ad electionē non diſponat: niſi quatenꝰ
ī noſtra imprimat: corpora. ex qua impreſſiōe (modo quo
paſſio incitat) ad eligendū incitatur homo. Verū angelꝰ
id efficiat: vel intellectus noſtri cōfortatione: ſiue obiecti
cuiuſpiā oſtenſione. ad hec videlicet aīaduertēda: ꝗ alio
quin nequidē: vnqꝫ aīaduerſa fuiſſent. vel vbi etiā aīad
uerſa fuiſſent: nec tamē proſpera nec an aduerſa nobis ex-
titerint cōſiderata. cōfeſtim deprehenditur quia aliter ab
aſtris: aliter ab ſpiritibus: ad fauſte eligendū inclinemur.
Quibus quarto loco ſuccedit: vti aīaduertatꝰ plus nos de
bere in reddendis acceptis: deo optimo. ꝗ̃ vel angelis vel
celeſtibus adiutoribꝰ. Pro eo ꝙ diuina hec inclinatio lon
ge eſt et celeſti angelicaqꝫ vniuerſalior. ꝙ vel hinc liquet:
ꝙ quāto altior eſt ſpiritualis ꝗ̃ corporalis ſubſtātia: tāto
et eorundē virtus et inclinatiua actio preſtabilior extat et
amplior. adeo vt nō ad omnia ſe extendere queat celeſtis
corporis inclinatio: ad que ſe humana diſtēdere poteſt ele
ctio. Ac rurſus quādoquidē virtus humana vel angelica
cōparatione ad diuinā virtutē: longe eſt arctior ſiue reſtri
ctior: ꝗ̃ hec ipſa diuina: que ſe pro ſui infinitate illimita-
tione et irreceptibilitate ad oīa: quaquauerſū diſpādit.
Prodit ergo: vti boni quiddā: vel calamitoſi obuenire ho
mini poſſit et preter ſui intentionē: et preter celeſtiū incli
nationē. deniqꝫ etiā preter angelicā illumiationē. nequa-
ꝗ̃ aūt preter diuinā prouiſionē: que oīa in circuitu per-
gens: colluſtrat: ne quicpiā elabi poſſit: aut in prouiſū ob-
tingere. Ac per hoc ſatis cōſtat: ꝙ quāqꝫ aliquod fortuitū

boni vel mali obtingere poſſit homini et relatiōe ad ipſū.
ac ad celeſte corpus: angelicā quoq; preſidētiā. Nequaq̄
tamen relatione ad deū: penes quē nihil penitus poterit
vel caſuale eſſe: vel fortuitū. quo circa cōſequitur: vti pecu
liariter precipueq; deo optīo velut vniuerſali auctori oīm
acceptū referamus fortunatoꝝ nobis euentuū gratiam
quod hoc loco intendim⁹ tot verbis cōmonſtrauiſſe. Nūc
hinc ad auxilia quib⁹: in fortunatis actibus a ſupernis iu
uamur: diuerſuri.

Caput Quintū.

Qđ auxilioꝝ quibus a celeſtibus corporibus ab angelicis
ſpiritibus: a deoq; iuuamur: altero eſt alterū preſtabilius
et vniuerſalius.

P Erhibuimus iuuari in fortune euētibus morta
les: a ſupernis: et inclinatione: ad media deligē
da quibus: que vſui eſſent aſſequeremur. et ſecū
do etiā loco viriū noſtrarū confortatione: ad recte fauſte
q; que delegerimus: exequenda. Nexuimusq; longe p̄ſta
bilius deum q̄ angelum. et hunc quoq;: q̄ celeſte corpus
nos ad deligenda: fortunata media inclinare. Super eſt
ergo: hoc loco (dū queq; ſupernarū harū cauſarū et incli
nando et auxilia ſuppeditando. nos vt fauſte: fortūateq;
quicpiā (et quidē preter intētū) adipiſcamur: coadiuuat)
diſquirerē equalia ne ſint: que ex his ipſis celo: ſpiritu: deo
q; nobis ſuppeditantur auxilia: an ne altero alterū p̄ſta
bilius. Qđ eīn optimus maximus: gemino nos auxilio in
fortunādis fauſte feliciterq; aggrediendis actionibus iu
net: promoueatq;. Propheta inſinuat. dū explicaturus ī
eligendo nobis ſuppeditatū auxiliū (quo tamē preſſius di
rigere nos potiuſq; dicit̄ q̄ quicpiā auxilij ſuppeditare)
inquit. Dominus illumīatio mea et ſalus mea quē time
bo. et ſecūdo: auxiliū etiā ad electa efficaciter executioni
mandandū: expreſſurus (quanq̄ ⁊ hoc modo proprius cō

Geminū ſuppeditari hominib⁹ a ſupernis auxilium.

fortari diceremur) ſubicit. Protector dominus vite mee a
quo trepidabo. Geminū igitur his verſiculis Propheta
inſinuat mortalibus a deo ſuppeditari auxiliū. vtpote: et
in deligēdis: que vſui ſunt mediis: directionē. et in electis
bene vtendis: debitoqꝫ fini coordinādis: confortationem.
Id quod nec ethnici ignorarūt: veruꝫ crebrius ingenue ꝓ
feſſi ſunt: nedū nos hoc dūtaxat gemino auxilio: veruꝫ ſe
cundū omnē eſſentiam: virtuteꝫ et operationem: ab optio
Cicero. maximo dependere. Cicerone perhibente vndiqꝫ omniuꝫ
ratione concludi: et mente et conſilio diuino: oīa in hoc
mundo ad omniū ſalutem cōſeruationēqꝫ admirabiliter
Cicero. admiſtrari. Et rurſus alibi. Nemo vnqꝫ (adiicit) vir mag
nus ſine aliquo afflatu diuino fuit. quod et Homerus in
Homerus. Iliade breuiꝰ recenſuit inquiēs. Sed ſemper Iouis potē
tior mens: qꝫ virorū: qui et virū fortem terreri facit: et pri
uat victoria. Idqꝫ preſertim in fortuitu caſualiterqꝫ ob
Euripides. uenientibus percipi poſſe. Euripides auctor eſt dū ait. deo
volente etiā ſalicū faſciculis nauigare. hoc videlicet deo
tribuens ethnicus vates: quod nos chriſtiani profeſſione
ipſa et erudimur: et vt illi acceptū referamus maiorū au
ctoritate iubemur. ſcriptura dicente. Quid eñ habes qđ
nō accepiſti aut quis prior tribuit illi ⁊ retribuetᷣ ei. Adeo
vt hoc nō noſſe vel potius nō recognoſcere: ſit deū neſcire
Sillius. primaqꝫ mortaliū labes: Sillio cōcinente: heu prime ſce
lerū cauſe mortalibus egris naturā neſcire deum. Quibꝫ
ſatis ſuper conſtare arbitramur nedū actiōis noſtre vim.
verum omnē euentum a deo diſponi. auxiliaqꝫ fauſte feli
citerqꝫ agendi. hinc quoqꝫ prima ſubſidia mortalibus por
tendi. preter que: nec auſpicari: nec auſpicatū perficere vi
Naſo. riū eſt: cūctis mera dei voluntate dependētibus. Naſone
id compendario recinente. dum ait. Immenſa eſt: finēqꝫ
potentia celi: non habet: et quicquid ſuperi voluere pera
ctū eſt. et id quidē de deo optimo: hoc ſe modo habere nlli
ambiguū eſſe poterit recte ſentienti.

Aſtrorū Spirituū:et optimi
Caput Sextum.

Angelicos etiā ſpiritus:in electiōibus actionibuſqȝ nr̄is:
nobis ſuppeditare auxilia hic nuncupatius oſtenditur.

Angelicos etiā ſpiritus:nos gemino:iuuare ſub
a ſidio:ſi ea que p̄cedenter explicauimus.de mo-
tricibus non ſ habūde ediſſerūt. diui nos Pauli — Paulus.
auctoritas idipſū liquido edocebit:qua īquit.Oēs eſſe ad
miniſtratorios ſpiritus:miſſos in miniſteriū propter eos
qui hereditatē capiūt ſalutis. Idqȝ nūcupatius:patres: — Patres ſācti
qui duodenario perſtrinxerūt nūero.quiq̇d muneris:ſubſi
diarieqȝ opis: et patrocinij. mortalibus a ſpiritibus illis — Angelica pa
indies ſuppeditetur.Perhibētes primo:angelicis quibuſ — trocinia.12.
dam ſpiritibus:erga nos id muneris eſſe.vtt:a delictis de — Primū.
terreāt innocuos:noxioſqȝ auocent n peccatis.qđ indiciuȝ
ſecūdo:factū aiūt.dū ad galgala:hoc eſt flentiū locū:ange
lus cōſcenderet:hebreis dicens.Eduxi vos de terra egipti
et nō audiſtis vocē meā ⁊c. quo in loco ſatis cōſtat: cōpu-
nctū populū:ob cōmiſſaqȝ angelica admonitione lachri-
matuȝ.temperauiſſeqȝ a pari delicto quātiſper et illoꝝ ſe
niores:⁊ illi quoqȝ:ſuperſtiterūt.At neqȝ etiā infitiari po — Secundū.
terimus.angelos ipſos:ſecūdo loco:nōnūqȝ:quoſdā corpo
reis vinclis ſoluiſſe.ac ruptis carceribus illeſos:in ſecurū
p̄duxiſſe.vti de Petro legitur: cui aſtās angelus percuſſo
latere excitatoqȝ eo:cadētibus cathenis:illū produxit ī vi
cuȝ.Tertio quoqȝ loco:liquet:pluriā nobis ab hisamoliri
impedimenta.quibus irretiti a ſalute remoramur.Qđ an — Tertium.
gelus ille:egipti primogenitis interfectis patefecit.dum
hac cede:nedū egiptios:vt q tantiſper infitiabanť: vltro
facerent.ſed vt abire hebreos cōpellerēt:perfecit.Inde q̄r — Quartū.
to loco. Nequimus:ignorare: crebrius aereas poteſtates
īferorūqȝ vim:a nobis:illis ipſis angelicis p̄ſidijs: arceri.
quod Thobie Raphael oſtēdit.dū interemptis alijs ſare
maritis:ille ſolus cōtubernio ſuperuixit:a demone illeſ9.

ꝙ hunc raphael in ſuperioris egipti heremū relegauiſſet.
Quintum. Quīto etiā: eos ſpūs: hierarchicas in nos exercere actōes
videlicet purgatione illuminationeꝫ: perfectioreꝫq̃. Daniel
teſtis eſt: dicēte illi angelo. Egreſſus nūc ſū: vt docerē te: et
Sextum. itelligeres. Vti ſexto loco: mltis ſecreta reuelata eſſe abra
ham teſtis eſt: cui angeli tres apparētes: cū vnū adorauiſ
ſet. ille edocturus hūc trinitatis miſteriū: dixit. Nūqꝫ ce
Septimū. lare poſſū Abrahā. Sic et ſeptio: ſolari nos perhibent̄ ſpi
rit9. qđ et experimēto ipſi dep̄hendim9. ⁊ Thobias: p̄ filio
anxius: dep̄hēdit. dicēte illi angelo: forti aīo eſto: in p̄xio
Octauū. eſt: vt a deo cureris. Deīde ꝯfortare etiā aſſolēt: qđ Helias
oſtēdit: qui admonit9 vti comederet et cōfortaret̄. grādis
eī̄ illi ſupereſſet via: qđ et opere perfectū eſt. angelo illuꝫ
Nonum. cōfortante. Adde ꝙ nono: et in viā ⁊ de via: deducūt redu
cūtqꝫ. vti ī Thobie ad gabelū p̄fectione: ſatis raphael oſtē
dit. pollicitus patri q̄ deduceret reduceretqꝫ ſaluū ſanūqꝫ
Decimū. iuniorē. Sicuti ⁊ decīo: hoſtes noſtri corporales: ab his ip
ſis p̄pulſant̄: p̄ſtituūturqꝫ. ſenacharib rege aſſiriorū id no
bis ꝯmōſtrāte. dū vni9 ſpūs: machinatiōe: efficit̄. vti hora
vna: ei9 exercit9 centū octuagitaquiqꝫ milliū: hominū ite
Vndecimū. rimet̄. Qđ aūt et illi nos magnis multiſqꝫ tentamib9 exi
māt: imuneſqꝫ efficiāt. Jacob angelo colluctat9 pandit.
q̄ emarceſcēte eius poſt luctā femore: ſatis oſtēdit: propu
dioſorū demonū libidinoſa incētiua. crebri9: angelorū p̄ſi
Duodecimū dio: a nobis explodi: extinguiqꝫ vl' incēſa. Sic tandē: ſatis
perſpectū eſt orōnes nr̄as votaqꝫ optīo deo: his internū
tijs: deferri. vti ſic infima per media in ſūma reducāt̄ dicē
te thobie Raphaele: qn̄ orabas cū lachrimis ⁊ ſepeliebas
mortuos ego obtuli orationē tuā domīo q̄ catenꝰ hoc loco
intulimus: vti cernat̄ q̄lia angelicis ſpiritib9 debeā9 obſe
quia qui īdies tot ab hiſipſis experimur auxilia. q̄b9 fortu
nētur electiōes noſtre: ⁊ opera. ſatiſqꝫ ꝯſtaret: q2 in eligen
dis medijs exequēdiſqꝫ electis: angelorū auxilio veluti ſe
cūdi ordinis: superne agentiū: iuuemur p̄moueamurqꝫ.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0048-4

Angelici ſpūs: qualia nobis

Caput Septimū:

Qđ a celeſtiū cōfiguratōe: motu: figura: lumine ⁊ influen
tia pariter: tertio loco iuuentur mortales.

q Vantā aūt vim habeāt celeſtes ſiderū aſpectꝰ:
coytꝰ: atqꝫ poſitiōes. In fortunādis ac inceſtā-
dis electiōibus mortaliū ⁊ operatiōibus. qm̄ id
habūde libro ſecūdo de fato: per ſingulas aſtronomie pno
ſticatricis partes diſſeruimus. modoſqꝫ vniuerſales: par-
ticulares medioſqꝫ. quibꝫ in hec inferiora agāt: explicaui
mus. nexis pleriſqꝫ huic ſnīe accomodatis: ſuperuacaneū
cenſeo id nūc plixius cōminiſci. Satis em̄: qꝫtū in fortu-
nādis: deſtituēdiſqꝫ viciſſim rebꝫ poſſint: ſupera iſta: ꝯmu
ni aſtrologorū dicterio: dephendit̄. dū omniū cōſona ſnīa
viuentiū: vita poſt deū: luna atqꝫ ſol ꝯſtituūt̄: Ptolomeo
perhibēte. Qđ ſi lumīaria: nec ī angulis nec in ſignis maſ
culinis extiterint: nec etiaꝫ ea fortune circūdederint. erit
natus in extremo miſerie ⁊ inproſperitatis. quibus vtiqꝫ
verbis: cū a celeſtibus quēpiā: calamitoſū fore et infortūa
tū explicuiſſet. E regione quatenus ad iuuādas etiā fortu
nas eadē ſtellaꝝ poſitio: vim habere dinoſceret̄ hermes ſu
bicit. Cū fuerint beibenie: in eodē gradu in aſcēdente vl̄ in
decima vel ſeptima: vel cū ſole: in gradu: eodē: vl̄ luna. licꝫ
planete infortūati in natiuitate: aut cadētes: vel male diſ
poſiti fuerint: ⁊ erit aliqua ſtella ex ſupradictis in pdictis
locis: ſignificatur altitudo nati: ſi deus voluerit. Nam li
cet Planete ſint male diſpoſiti in natiuitate: dūmodo ip
ſe ſtelle ſint in ſupradictis quinqꝫ locis nō nocebit. ſignifi
cat enim: ꝙ perueniet ad illam dignitatem: quā non cre-
debat aliquis: nec in cor alicuius aſcendebat. Verba cer-
nis lector: quibus quantū in iuuandis deſtituēdiſqꝫ mor
taliū niſibus. et fortunis: celeſtiū poſſit radiatio ſtellaruꝫ Anno a ſnatali chriſtiano:
dephēdis. Id qđ et nos experimēto heus nimiū vero hac 16. ſupra mil
nr̄a tēpeſtate offēdimꝰ: q̄ ſub hirto hoc ſeptētriōis anglo. leſimū qngē.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0049-3
DFG

Suppeditent in fortūis auxilia.

(quoalioqui cōtinuis rigat vrſa corizis) erūdās limphis Neptūn' heros: cūcta ſubmergēs. ſternit ſata leta: boūqꝫ labores. vt deucaleona rediſſe putes: ſub quo ſuperiecto: natarūt equore damme. Et ſub ipſo lumbardico ſinu belli ferratis portis poſtibuſqꝫ refractis totis mars frendēs in aruis theutonicos miſcet gallis ⁊ quoſqꝫ in prelia poſcit. Adeo vtl priſca illa q̄ per hemathios bella pluſqꝫ ciuili a campos ſignificabat aſtroꝝ poſitio. rediſſe extra ambiguitatē. cōiectet. que totis excesſiſſe reliqua ſidera celis: martēqꝫ vnicū vniuerſe dominari orbi portendens: a Lucano his eſt deſcripta carminibus.

Quod cladis genus: o ſuperi: quā peſte paratis
Seuitiā: extremi multorū tempus in vnum.
Cōuenere dies: ſūmo ſi frigida celo
Stella nocens nigros ſaturni accenderet ignes
Deucaleoneos fudiſſet aquarius ymbres
Totaqꝫ diffuſo latuiſſet in equore tellus
Si ſeuū radijs nemeū phebe leonem
Nunc premeres toto fluerent incēdia mundo
Succenſuſqꝫ tuis flagraſſet curribus ether
Hij ceſſant ignes tu qui flagrante minacem
Scorpion incendis cauda: chelaſqꝫ peruris
Quid tantū gradiue paras. nā mitis in alto
Jupiter occaſu premitur: veneriſqꝫ ſalubre
Sidus hebet: motuqꝫ celer cyllenius heret
Et celū mars ſolus habet: cur ſigna meatus
Deſeruere ſuos: mūdoqꝫ obſcura feruntur
Enſiferi nimiū fulget latus orionis
Imminet aruorū rabies ferriqꝫ poteſtas
Confundet ius om̄e manu: ſceleriqꝫ nephando
Nomen erit virtus: multoſqꝫ exibit in annos

Quibus ille hiſtoricus: ex q̄litate planetarū: ex poſitione ſiderū: et cauſarū incurſu celeſtiū: ineuitabilis belli portēdi: cecinit infortuniū. Que et huc nos accerſiuimus nō q̄

ꝙ a ſtellarū influxu:motu:lumīe:

aliam hec veritatē:roburq; cōtinere arbitremur. q̄ꝫ quale a nobis libro de fato tertio expreſſimus. Sed vt dephendatur aſtrali nos cōfiguratione iuuari ad fortunate quicpiā exequendū. Eatenus vti verū eſſe intelligatur:ꝙ hoc loco diſquirēdū excipimus:a ſupernis videlicet cauſis nobis auxilia et ad eligendū et electis vtendū fortunata ſūmitti atq; portendi.

Caput Octauū.

Qualis ſit inter auxilia ſuperne agentiū differentia. quibus a deo angelo ⁊ celo ad fortunate eligendū electiſq; recte vtendū iuuamur.

At quādo precedenter orſi ſumus differentiam inter auxilia:quibus ſuperne adfortunate eligēdum electaq; fauſte exequenduꝫ iuuamur(nec id intercedentibus alijs cōfecimus) Supereſt hoc capite idipſū exequamur. hoc eſt inter auxilia:celitus collata diſcernamus. Itaq;:vti inter inclinatiōes a deo:angelo celiſq; in nobis expertas:tripliciter ſecreuimus. Ita et hoc loco inter auxilia quibus primo ad eligendū et ſecūdo ad electa exequēdū:a ſupernis iuuamur:totidē videlicet tres differentias:afferemus. Prima equidē interuenit notiſſima inter ſupernorū horū agentium:actiōes noſtras fortunantiū:ſuffragia et auxilia. hec differentia: ꝙ cū agentiū ſupernorū primū:optimus maximuſq; deus infinitus ſit irreceptus et illimitatus. et illius quoq; eſſe pari ratione infinitū illimitatū et irreceptū neceſſario inſequit: vti et illius imenſi incōprehenſiq; primi agentis poteſtas quoq; et bonitas infinita exiſtat. quod cū ita ſit: neceſſe eſt et illius auxiliū quo iuuātur mortalia queq;: vniuerſaliſſimū eſt:ac per hoc alijs duobus celitus agētibus:longe preſtātius ac vigoroſius. Id quod ⁊ Areſtotcles ⁊ ſuus cōmētator voluiſſe videtur. dū duodecimo metaphiſice inquit. hoc totū(nature videlicet opus)prouenire ab arte diuina

Areſtoteles.
Auerrois.

Varioqꝫ aſpectu iuuet fortūa nrā

intelligibili. que ſimilis ſit forme vnius artis pncipalis:
Boetius. ſub qua fiant plures artes particulares. Et Boeti⁹ adhuc
aliquanto limpidius dum ait: omniū generationē rerum
cunctoſqꝫ mortaliū naturarū progreſſ⁹: et quicqd aliquo
mouetur modo: cauſas ordinē formaſqꝫ: ex diuine mētis
ſtabilitate ſortiri. quonia aūt nullius rei effectus ſua pōt
preſtabilior cauſa exiſtere. Jam id cōpertum linquimus:
deū videlicet. angelicis ſpiritibus celeſtibuſqꝫ corporibus
lōge nobis maiora opitulari poſſe ac ſuffragari. ac per hoc
primā inter celitus auxiliātia: differentiā cōſtituētes. Ad
ſecundā diuertimur explicandā hāc ſcilicet: qm̄ perhibui
mus auxiliorū primū ad eligēdū: ſecūdū ad exequēdū no
bis ſuperne datū: nexuimuſqꝫ hāc primā inter hec: inter-
uenisse differētiā ꝙ prio auxilio vniuerſaliori exiſtēte: in-
uetur hō nō tam in his q̄ homīs ſubiciūtur ꝟtuti: qꝫ que
reliquū eueniāt: in que nulla hoīs virt⁹ ſufficeret. Secū-
do auxilio (qđ ad exequēdū dari perhibuim⁹) reſtrictiori
longe et imbecilliori: exiſtēte. ꝙ in ea dūtaxat ſūffragetur:
ad que met ipſa valet vis hūana. Reliquit vti hec ſecūdo
loco: drna in his dephendat: ꝙ primū auxiliorū (videlicꝫ
ad eligendū ſuppeditatū) longe ſit ſecūdo ad exequendū
dato: vniuerſalius atqꝫ preſtantius. quod exemplo clareſ
cit: ꝙ em̄ ſepulchrū quiſpiā fodiens theſaurū inueniat: ex
nulla homīs virtute prodit. quo circa reſpectu talis euen
tus: hoc ipō homo iuuari poterit. ꝙ ad inquirendū (ſit ne
ibi theſaurus) inſtigetur. Nō aūt hoc ipſo ꝙ ad inuenien
dū theſaurū aliqua ei virtus ſubminiſtret. ꝙ in primo: hu
ius theſauri inuentiōis fortuito effectu: electio. in ſecūdo
vero ordine executio notetur: ad eligendū aūt vniuerſali⁹
qꝫ exequendū ſuffragiū datur. quod vel hoc liquet exēplo:
ꝙ dū medicus quempiā ſanet aut vincat in paleſtrico cer
tamine: congreſſor: poterit vterqꝫ vi ſuperioris cauſe iuua
ri. vtpote ꝙ ⁊ cōuenientia ad ſanandū vincendūqꝫ media
deligant. et ꝙ ſanitatem victoriāqꝫ adipiſcantur. quo lix

quet auxiliū primū videlicet ad eligendū3 celitus ſuppe-
ditatū. ſecundo ad exequendū deſtinato: auxilio vniuerſa
lius eſſe atqꝫ protenſius. vt ſic ſecūda differentia inter p̄
dicta: deprehēndat̄. Ex quibus hinc tertia inter predicta
auxilia: deprehenditur iſta. ꝙ cum: ſm auxiliū ad efficaci
ter proſequendū: ea que quiſpiā intendit a ſupernis done
tur' ſintqꝫ fortuita preter intentionē (ex quo et nomē rati
onēqꝫ ſorciuntur fortuitorū3: cum alioquin nec caſualia:
ſed per ſe intenta potius nūcuparentur) Nō poterit: quiſ
piam: penes ſecundū hoc auxiliū male vel bene dici fortu
natus. vti poſſit ſi primo auxilio ſua electio iuuet̄: ac per
hoc inter hec duo auxilia tertia differentia conſideratur.
vti ſic quemadmodū inter inclinationes quibus ad bene
eligendū celitus iuuamur: triplex diſcrimen. Ita ⁊ in hoc
quoqꝫ auxilio totidem differentie deprehendant̄.

Caput Nonū.

Ex his que de tribus celitus: electiones et operatiōes no
ſtras fortunātibus dicta ſunt: correlaria totidē eliciūtur.

Vando autem non parū multa de ſupernorum
q ſubſidio: corūqꝫ in auxilio nō tam in mediis de
deligendis q̄ꝫ operationibus fauſte feliciterqꝫ
exequendis: diſcrimine: perhibuimus. ſuperuacaneū non
arbitramur: gratia. amplioris intelligentie: nōnulla inde
(veluti e fontibus riuos) correlaria (vt Boetiano vtar ver
bo) deducere atqꝫ exanclare: et horū primū tale. Nullum
videlicet euentū relatōe ad diuinā oīaqꝫ gubernantē cau
ſam. fortuitū3 dici poſſe (quicq̄d ſit: qđ antehac ex Alberti
ſnīa cōmentati: quo pacto intelligendū eſſet: diſſeruimꝰ)
Bñ aūt ꝯparatiōe ad alias huic p̄rīe: ſed lōgo interuallo:
ſubordīatas. videlic3 āgelicū ſpm̄ aut celeſtiū poſitionē.
Nō admittit eq̄dē effectꝰ aliq̃s: fortuiti ratōnē. dū mō ad
per ſe cām reducit̄. cui ſcilic3 per accidēs cā dūtaxat ōbet̄

Fortunamur a celo: ſpiritu: deo:

At omniũ ſub celo cõtingentiũ: deus ſua prouidẽtia certi
ſſima: cauſa eſt preordinatrix: ac ſua omniſcientia infalli-
bili preſcia. quare nequaqꝫ aliquis: reſpectu eiuſdẽ ſuperni
om̃ia ſcientis prouiſoris: caſualis effectus eſſe poterit aut
fortuitus. Verũ cũ celeſtis corporis virtus: nec per modũ
intellectus: nec volũtatis inferiora moderãs: ymo potius
nature neceſſitate (qua ad vnuz diuertitur) reſpectu vniꝰ
dũtaxat effectus: limitate exiſtat. preter quẽ et aliȷ̃ obtin-
gere poſſint. recte reſpectu celeſtis operis: fortuitus pote-
rit eſſe et caſualis effectus: preſertim cũ fortuitus effectꝰ
nequeat eſſe vnius cauſe: ſed duarũ per accidẽs cõcurren-
tiũ. cuius deniqꝫ cõcurſus et cõiunctiõis nulla poteſt eſſe
cauſa naturalis. Conſequit̃ igitur ex hoc ipſo: veluti ſecun
do alueo. vti reſpectu celi (in ſua operatiõe: ad vnũ dũtax
at determinati) caſuale quiddã obtingere poſſet et fortui
tũ. Id quod et de angelico quoqꝫ ſpiritu exemplificari li-
cet ob finitã limitatãqꝫ et receptã intellectus eius capa-
citatẽ: et potentiã. cui ob id quiddã per accidẽs obtingere
poſſe perſpicuũ eſt fortuitũqꝫ et caſuale. veluti intra limi
tes quoſdã reſtricto: neqꝫ ad oĩa quaquauerſũ obtingẽtia
ſe diſtendere potenti. Vnde ⁊ ſecundũ profluit correlariũ
Ex virtute videlicet celeſtis corporis non poſſe hominem
vniuerſaliter ad queuis: verum ſolũ ad partialia bene vel
male fortunari. Quod vel hinc liquet: ꝙ natura ex cuius
neceſſitate celeſtes influũt radiationes: ad vnũ determĩa
tur. ea vero que homini euentũ afferunt bonorũ vel malo
rũ: nequaqꝫ ſunt ad vnũ reducibilia. cum hec (vt Areſtoti
les inquit) infinita extent: et innũerabilia. Nequit ergo
cõfieri: vti vi nature ſue eligat quiſpiã ſemper hec: ad que
euentu quodã comodi quicpiã ſequatur vel calamitoſi. ve
rũ euenire poteſt: vt ex vna inclinatiõe inclinetur quiſpiã
ad aliquod eligendũ: cui per accidens aliquod cõiũgatur
comodũ. et ex alia aliud quiddaz. et hinc ex tertia inclina
tione: tertiũ. Nequaqꝫ aũt vti vna inclinatione ad ſingla

queqꝫ comode vel calamitoſe feratur. Sicuti ex diuĩa ob-
tigit diſpoſitione. qua ad cũcta habũde potẽterqꝫ vbiuis
gentiũ: quiſqꝫ dirigitur iuuaturqꝫ. Quibus tertio loco ſu-
ccedit. Neminẽ proprie preſſeqꝫ reſpectu bonorꝫ moraliũ
bene vl' male perhiberi fortunatũ. pro eo ꝙ nequeant mo-
ralia: vi nature ſue: preter intentionẽ cõſtitui aut exiſtere.
(virtute exiſtente: habitu electiuo in medio cõſiſtente. de-
terminata ratione: vt ſapiẽs determinabit) At nequeunt
nec'que preter intentionẽ nõ ſunt. nec que (niſi meditata
intentaqꝫ) obtingere poſſunt: fortuita nũcupari aut caſu-
alia. Poteſt igitur quiſpiã horũ reſpectu moraliũ bene vl'
male natus: nequaqꝫ aũt bene vel male fortunatus perhi-
beri. Dumodo tamen natiua quadã indole: aut cõditiõe:
vel superna inclinatione diſponatur. quo electionibus vir-
tutũ ad ſuſceptionẽ vel aſſuefactionẽ: parabilior habeat.
quanqꝫ reſpectu externorũ bonorũ (que nũcupatim alio-
quin: fortune dicũtur) poſſit quiſpiã dici et bene vel male
etiã a celeſtibus natus ⁊ fortunatus: ab angelicis cuſtodi-
tus ſpiritibus: et ab deo optimo feliciter gubernatus. vti
habunde precedenter cõmentati ſumus: ac per hoc illorũ
aſſertioni latius hic inſiſtere temperamus. Hoc vnum qđ
ex vniuerſis volebamus iterũ in mediũ reuocantes. Nos
ob fortunas in nos collatas conferendaſqꝫ repreſſaſqꝫ ca-
lamitates et reprimendas. Celum: dei opus: quidẽ mira-
ri debere: angelos reueri: deũ vero maximũ velut omniũ
auctorẽ ſupremi gradus latria obſeruare. quo ſic maxim9
ille (vt tragicus ait) olimpi rector mundiqꝫ arbiter ſtatu-
at tandẽ grauibus qvibus iactamur erumnis: modũ finẽ-
qꝫ cladi: quibus hac noſtra tempeſtate (vti diximꝰ) vndã-
te merguntur ſata Neptuno. Marsqꝫ triſte rubens: inter
muſquitas polonoſqꝫ: theutoneſqꝫ et gallos: Heluetioſqꝫ
et Senones: deniqꝫ venetos et atheſinos furit: et omnia
miſcentur climata luctu.

Tria eliciuntur Correlaria:

Caput Decimū.

Aduerſū predicta lucubrandi ⁊ maioris intelligentie gra
tia quedam: a quibuſdā producuntur argumenta.

Ametſi aūt ſatis ſuperqꝫ: perſpectū putabamꝰ.
t eventus impetuſqꝫ: reliquoſqꝫ motus bene for-
tunatorū reduci debere in ſupernas cauſas. vt
pote deū: angelū: celoſqꝫ. Tamē nō deſūt e regione: maſti
ces quidam: contēdentes nequaqꝫ reducendos eiuſmodi
fortune euētus in angelos bonos. Tū primū ideo: ꝙ vtiqꝫ
boni cuſtodientis eſt amoliri oīa fini: adipiſcendo quouis
modo impedimentū molientia. ob quē aſſequendū: ange-
lica p̄fixa cuſtodia putatur. Ac cōſtat fortune ꝓſperos euē
tus: multis īſidias molitos. quib⁹: a ſalutis tramite: equo
qꝫ et iuſto abducti: in p̄cipitia queqꝫ ruerūt: hiſtorico per-
hibēte. Ex opulentia inuidiā ortā eſſe cūqꝫ his ſimul oīa
mala coaluiſſe. Et itidē Eccleſiaſte dū ait. Infirmitatē pe
ſſimā ſub ſole: diuitias eſſe in malū domini ſui ſeruatas.
Itēqꝫ ſatyrico. Parua licet portes argenti ſeria puri. No
cte iter ingreſſus: gladiū contūqꝫ timebis: ac ſimul admo
te trepidabis arūdinis vmbrā. Cantabit vacuus corā la-
trone viator. Nō ergo in angelicā p̄ſidentiā videtur con-
quirendi theſauri) quale eſt fortuniū) euentus eſſe reducē
dus. Tū et ſecūdo ꝙ magis videatur demonis cuiuſpiā
praui: munus prouinciaqꝫ: mortales diuitiarū fortūis cu
mulare et implicare opibus: ꝙ hec preſentanea ſint ad il
laqueandos mortaliū animos inſtrumēta. Jeronimo ar-
bitrante. omnē diuitē aut iniquū eſſe: aut iniqui heredem
Auguſtino adſtipulante dum ſcripſit. Quomodo ergo for
tuna aliquādo bona: aliquādo mala An forte quādo ma-
la eſt: dea nō eſt. ſed in malignū demonē conuertitur. Pa
trocinatur ergo cacodemon fortunatis: vt lati in altū: ca-
ſu grauiori ruant. Job perhibēte. Quare impij vincūt ſub-

leuati ſunt: confortatiq; diuitijs: domus eorū ſecure ſunt et nō eſt virga dei ſuper eos. Bos eorū concepit: et non abortiuit. Egrediuntur quaſi greges paruuli eorū: tenēt timpanū et cytharā: ducunt in bonis dies ſuos: et in puncto ad inferna deſcendūt. Quod Apoſtolus inſinuaſſe videt᷑: dū hos proſperitatis fortūarūq; diſpenſatores principes et huius mūdi rectores. et eoſdem alibi tenebrarū principes appellat. Ipſomet ſaluatore huius mūdi principem eiectū foras perhibente. Et rurſum Paulo hunc deuz huius ſeculi qui fideliū corda excecet appellitante. nō ergo vti antecedēter dictū extat. ad fortuitos effect⁹. potiſſimū hos: qui fortunarū appellatione ꝯtinent᷑: angelici iuuāt ſpūs. Tuz tertio ob id: ꝙ e regiōe angelici preſides (modo boni ſint) paupertatē potius hominibus ſuadeāt: q̄z diuitias. contemptū q̄z honores. ꝙ tutrix virtutū paupertas ſit: diſſipatrix vero cōtumelioſa auri congeries. Perſio dicente. Dicite pontifices in templo quid facit aurū. Auruz vaſa nume: ſaturnia impulit era. Et alter. Quid nō mortalia pectora cogit: auri ſacra fames. A malis igitur ſpiritibus ⁊ nequaq̄z beneficis: iuuant᷑ promouenturq; fortuiti euētus. quo circa minus recte inductū angelos nos gemino iuuare auxilio. videlicet in deligēdis medijs: quib⁹ quiddam fauſte ordiamur: in exequēdis delectis: vti his bene vtamur: fortunateq; fini aſſequēde nectamus.

Caput Undecimū.

Argumenta quibus cōtendebatur ex angelico ſubſidio neminē fortunari diſſoluūtur.

S Ed his minime aduerſis: a ſentētia non abcedimus: quin patulas potius confitemur per auras. Iuuari nos: dirigi: cuſtodiriq;. ac ad ea que vſui ſunt: proſequenda. ab angelicis illis preſidibus illuſtrari. Auguſtini teſtimonio: quo ſuper pſalmo ait. Prepo

ſiti ſunt angeli celoꝝ:ſuper poteſtates aereas. vnde proce
dit:quod fit hic. Intuentur eñ legẽ fixam:legẽ eternam:
iubentẽ ſine ſcriptura ſine ſillabis:ſine ſtrepitu fixaȝ ſem-
per ꝛ ſtantem.intuentur augeli mundo corde:et ex illa fa
ciunt quicquid hic fit.vnde et argutiones prepoſitas vno
veluti procurſu deluturi:dicimus.his ipſis ſoluȝ probari:
euentus fortunatoꝝ(qui apparẽter dũtaxat boni extãt)
non debere in angelicã reduci cuſtodiam.quales diuitias
arbitramur in detrimentũ cedentes:vti Hieronimo here-
tico in detrimẽtũ ſalutis conceſſa putabatur loquacitas.
Ac in vite pernitiẽ Iulio:ceſarea maieſtas:quibus nec ho
mo vere fortunatus ſed apparenter dũtaxat:vulgi videli-
cet opinioue(omnia ab euentu:iudicante)extitit.concedi
itaqꝫ nõ abnuimus eiuſmodi et diuitias et honores:a ca-
codemonibus potius curatas. quibus a deo fideiqꝫ veri-
tate abducũtur paſſim peruerſi..Verũ vbi diuitie eiuſmo
di in ſalutis eterne comodũ cedant poſſidenti. iaȝ in hoꝝ
adeptione(preter intentũ)bonorum.nequit ille non iure
optimo fortunatus dici:aſtruiqꝫ.has nactuſqꝫ eſſe angeli
co preſidio fortunas ꝛ diuitias. Vnde vt particulatim re
ſpondeamus obiectis. Dicimus ad primũ per mĩoris in
fitiationẽ. Neqꝫ eñ diuitie aut reliqua ꝓſperitas a ſalu-
te vera impedient.dũmodo vere:et non dũtaxat apparen
tes exiſtant.vnde et in huiuſmodi:magis abuſus qꝫ vſus
notetur.dicente ethico:tales eſſe diuitias:qualis qui ha-
beat illas.Sic ad ſecundã dicimus probari quidẽ hac ra-
tione demonũ miniſterio aliquibus temporalia obuenire
quibus tandẽ infelitiores futuri ſint:non tamẽ hinc pro-
bari quin bona fortuna ſecundũ veritatẽ:ex his ꝓueniẽs:
ĩ ãgelicã reducaꝛ cuſtodiã. Id qđ ad tertiũ quoqꝫ reſpõde
ri poſſit. Cedere nõnũqꝫ pauperiẽ ꝛ in eufortuniũ ꝛ nõnũ
qꝫ ĩ diſfortuniũ: vñ ꝛ hanc nõnũqꝫ ꝓuenire diſpoſitiõe ca
lodemonũ:aliqñ vero cacodemonũ abnuere nõ poſſumus

Diſſoluuntur.

Verū minime his obſtantibus: adhuc prior conſtat ſentētia: fortuitos ſcilicet effectus: tribui quidē fortune vti per accidens cauſe. verū celo: angelis: deoqꝫ optimo maximo: vti primoribꝰ. Ita vt a celo recte quiſpiaꝫ dici poteſt bene vel male natus: et fortunatus. Ab angelo vero bene cuſtoditus: ac tandē a deo optimo: bene gubernatus: dicente ſatyrico: Nil ergo optabūt homīes: ſi cōſiliū vis: permittes illis expendere numinibus quid: Cōueniat nobis rebuſqꝫ ſit vtile noſtris: Nam pro iucūdis aptiſſima queqꝫ dabūt dij. Charior eſt illis homo: ꝙ̃ ſibi. Orandus eſt igitur terrarū celiqꝫ ſator: qui mundū perpetua ratione gubernat. quiqꝫ adminiſtrātibus orbiū motricibus: per celeſtes hos orbes: radiantiaqꝫ ſidera: ſubceleſtia cūcta: gubernari inſtituit. dicēte Lactantio. Ineſt ſideribus ratio ad peragēdum meatus ſuos. Sed dei eſt illa ratio: que facit et regit omnia. Orandus inquā eſt celi ille ſator quatenus rerum humanarū aſſiſtat auſpitijs. progreſſus dirigat: ac exitus fortunet. quo ſic: que felicitati aſſequende: vſui ſunt: et ac comoda fauſte deligamus. delectis vtamur fauſtius hiſqꝫ ipſis. dū ſupera veſtimur aura: feliciter peruſis ſalutifero tandē fine potiamur: in eo qui requies tranquilla pijs: ꝗ principiū: vector: dux: ſemita: terminus idem.

Tetraſtichon.

Conditor o pulchri ſemper pulcherrime mundē
Impia parcarū contrahe fila prius
Hinc cohibe ſortem ne paſſos vltima cogat
Poſt varios caſus mortis inire vias.

Ad Reginā celi Oratio. Qua vt fauſta fortunataqꝫ ſint oīa: interpellat᷑.

O tu ſancta quidē: et humani generis ſoſpitatrix: perpetua. ſemperqꝫ fouēdis mortalibus munifica. que dulcē matris affectionē: miſeroꝝ caſibꝫ tribuis. quā nec quies vlla: nec momentū quidē tenue beneficijs otioſum tranſcurrit. quin mari: terraqꝫ protegas homines. ac depulſis vite procellis ſalutarē porrigis dexterā. qua (ſūmi Iouis filio: ymo tuo nato auſpice) fatoruꝫ etiā inextricabiliter cōtorta retractas litia. ⁊ fortune tempeſtates mitigas: et ſtellarū varios meatus cohibes. te ſuperi colūt: obſeruāt inferi. tu rotas orbē: regis mundū: calcas tartaruꝫ: tibi reſpondēt ſidera: redeunt tēpora: gaudēt numina: ſeruiūt elementa. O ſūmi numinis baiula: o Iouis mater eterni. Cuius nutu ethera rotant᷑: cūcta prodeunt: orta occidūt: ſurgunt culmina: ſubſidūt valles: flumina mutātur: germināt ſemina: creſcūt germina. Tu igit᷑ o mūdi domina: O ſuperi adminiſtratrix imperij. Que ſola: interpellandi deū molles aditꝰ ⁊ tempora noſti. O inferi reductrix auerni: nos audi atqꝫ exaudi. Ac age: vt maceſſū illud numen: quo cōſtant ſupera: fouētur infera: amplificant᷑ vniuerſa: mentibus illabatur noſtris: intellectū illuminet: inflāmet affectū: quo que fauſta ſint eligamus: electis feliciter vtamur. peruſiqꝫ fortūati ſupera aura veſcamur. Fac o celorū regina fauſtas nobis orbiū motrices quo fortunarū Iouis veneriſqꝫ experiamur benignitatē: Solis Luneqꝫ viuacitatē. Infauſti cedāt falciferi ſenis: triſteqꝫ rubētis gradiui infortunia. In meliꝰ referāt maximi iſti ſui coytꝰ infauſta cōſilia. Ceſſent peſtilētis contagia aure. Bellici furoris euaneant fulmina: Sit aer innocuus: tellus frugiferax. Nec exundet Neptunnus Heros Verū da o theotocos: vt fortunis peruſi felitius: tandem morbis vitioqꝫ leuati: poſitis exuuijs: foelicitate eterna potiamur.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0061-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0062-2

virētē ⁊ affertē ſemen
iuxta gen⁹ ſuū· lignū
q̄ʒ faciēs fructū ⁊ hēns
vnūq̄q̄ʒ ſemētē ſcđm ſpe
ciē ſuā· Et vidit ds̄ q̄ eſ
ſet bonū· Factūq̄ʒ ē veſ
pe ⁊ mane dies tri⁹· Dix
it aūt ds̄· Fiat lumīa
ī firmamēto celi· ⁊ diuidāt
diē ac noctē ⁊ ſīt ī ſigna
⁊ tpa ⁊ dies ⁊ ānos; ut lu
[ceant in fi]rmamēto celi ⁊ illūi
[nent ter]rā· Et factū ē ita· Fecit
[que deu]s duo magna lumīa
lumiare mai⁹ ut pēſſ; diei
⁊ lumiare mi⁹ ut pēſſ noc
ti; ⁊ ſtellas· ⁊ poſuit eas
ī firmamēto celi ut lucerēt
ſup trā· ⁊ peſſet diei ac
nocti· ⁊ diuiderēt lucē ac
tenebras· Et vidit ds̄ q̄d
eſſ; bonū· Et factū ē veſp̄e
⁊ mane dies q̄rtus· Dixit

etiā ds̄· Pducāt aq̄ rep
tile aīe viuētis ⁊ volati
le ſup trā ſb firmamēto ce
li· Creauitq̄ʒ ds̄ cete gñ
dia ⁊ oēm aīam viuētē
atq̄ʒ motabilē quā pdu
xerāt aque ī ſpēs ſuas·
⁊ oē volatile ſcđm gen⁹
ſuū· Et vidit ds̄ q̄ eſſet
bonū; bndixitq̄ʒ eis dicēs
Creſcite ⁊ mltiplicamini ⁊
replete aq̄s maris; aues
q̄ʒ mltiplicent̄ ſup trā· Et
factū ē veſp̄e ⁊ mane dies
quīt⁹· Dixitq̄ʒ ds̄· Pducat
tra aīam viuētem ī ge
nere ſuo· iumēta ⁊ repti
lia ⁊ beſtias tre ſcđm ſpe
cies ſuas· Factūq̄ʒ ē ita
Et fecit ds̄ beſtias tre
ſcđm ſpēs ſuas· ⁊ iumē
ta ⁊ oē reptile tre ī gñe
ſuo· Et vidit ds̄ q̄ eēt bo͞n·

⁊ q̄ ptāte hnt ſup eos be
nefici vocantur· Uos aūt
nō ſic· Sʒ q̄ maior eſt
ī vob̄ fiat ſicut iunior·
⁊ q̄ pceſſor ē ſicut miniſ
trator· Nā q̄s maior eſt
q̄ recūbit an q̄ miniſtrat
Nonne qui recūbit· Ego
aūt ī medio vrm̄ ſū ſic
q̄ miniſtrat· Uos aūt eſtis
qui pmāſiſtis mecū in
tēptatōib; meis· Et ego
diſpono vob̄ ſicut diſpo
ſuit m̄ p̄r m̄s regnum·
ut edatis ⁊ bibatis ſuper
mēſā meā ī regno meo
⁊ ſedeatis ſup thronos
iudicātes duodecī trib⁹
iſrl̄· Ait aūt dn̄s Symo
ni· Symō· ecce ſathanas
expetiuit vos ut cribra
ret ſic̄ triticū· Ego aūt
rogaui p te· ut nō defi

ciat fides t
gu'· ꝯfirma
dix̄ ei· Dn̄
ſū ⁊ ī carce
ire· Ille d
petre· nō c
gall⁹ donec t
noſſe me· E
Quādo miſi
lo ⁊ pera ⁊ c
nūq̄d ald def
illi dixerūt· N
eis· Sʒ nūc
lū tollat ſil
q̄ nō hʒ· uē
ſuā ⁊ emat
enī vob̄· qm̄
q̄ ſcptū ē o
me· ⁊ q̄d ci
tat⁹ ē· Et cu
me finē hn
erūt· Dn̄e
dix̄ illis· Ait

hois ſedēs a dextris virtutis
dei· Dixerūt aūt omēs

deā· ⁊ incipiēs a galylea
uſq̄ huc· Pylat⁹ aūtē

cōtrib; ⁊ magiſtratib; ⁊ ado
ris· exercitus· lateribz· oſt

gētes q̄ ī ma
dixit poteſtas

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0064-3

De bona Fortuna: et vnde pro ficiſcatur ea. Libri duo.

Primus.

Sit ne quiddaz in rerũ natura Fortuna: dea videlicet an creatura? quo pacto: illius ex octo diuiſiõibus: venetur de finitio? a quibus ſecernatur? ac quomodo aduerſus fortunã obiecta: diſſoluantur: erroꝛqꝫ ydolatrie diſijciatur.

Secundus.

Quomodo a ſupernis cauſis deo? Spiritu? celoqꝫ? mortales iuuentur: inclinẽturve. quo fortunatis ſelectis: ad finẽ: medijs: his ad fauſte aſſequendũ (etiam) p̄ter intentũ vtãtur: fortunẽturqꝫ. Ac per hoc recte ne? dici poſſit: hominẽ a celo bene vel natũ et fortũatũ: Ab angelis bene cuſtoditum. A deo optimo: bene gubernatum.

Ad Lectorẽ Con. Vuimpine de fagis.

Fortune duplices caſus: [illegible] faſtigia ſortis
Que lance ancipiti queqꝫ ſub axe regunt
Neſcia mens hominũ fati: ſortiſqꝫ future
Suſpicit: ardenti noſcere corde volens
Sit ne dei miſſum: ſors: celo munus ab alto
Celeſtiſue magis met veneranda dea
Hos ergo edidimus (terſa breuitate) libellos
Vt pateat quid ſit? quid vel in orbe gerat.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-112344-p0065-8